

MIR I DOBRO

Glasnik Hercegovačke franjevačke provincije Uznesenja BDM

MOSTAR, LI /3, BOŽIĆ 2019.

Bog se rodi v Vitliomi

Bog se rodi v Vitliomi,
djavlju silu tada slomi.

Gradu ime tako biše,
kako prorok Božji piše.

Tu pastiri blizu stahu
pri ovčicah i ne spahu.

Svitlost Božja na njih pride,
pred kom noćna tma otide.

Množstvo anjel tu vijahu,
slavu Bogu ki pojahu.

Pastiri se čudovahu,
strahom k nebu pogledahu.

Anjeli se veselahu,
glase dobre spovidahu:

slava Bogu, mir čovjekom,
dobrovoljnje vjeku vjekom.

Jedan anjel do njih teče
i prišad im tako reče:

“Ja vam dobru radost pravlju
i na put vas ja nastavlju.

Spasitelj se rodi danas,
ki je s neba prišal za nas.

Ne kasnite veće stati,
hoćete ga blizi najti!

Povit Gospod v Vitliomi,
u jaslaceh, v tujem domi.”

Oni tako skoro tekše
obretoše čudo vekše:

Djeva sina povijaše,
ki vsem svitom obladaše.

Travicu mu prostiraše,
Bog u jasalceh počivaše

Volak zimu otganjaše,
a oslak mu se poklanjaše,

Skoti Boga znahu tada,
a grješnik ga ne zna sada.

Pastiri se povratiše,
glasom Boga pohvališe.

Božju slavu ku vidješe
i drugim ju navjestiše.

Potacimo k Vitliomu,
potacimo k Božju domu!

Pogledajmo Božja grada,
pogledajmo Boga mlađa!

Mladenac je slaji meda,
ki v nadroh slatko gleda.

Tu se Bogu pomolimo,
tu Isusa poljubimo!

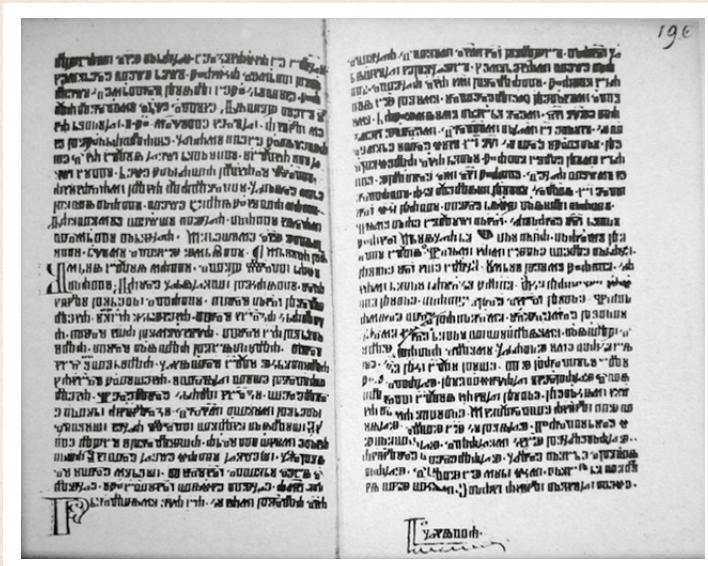
Tu vsi Bogu zahvalimo,
tu za grjehe uzdahnimo!

O Marija, Božja mati,
hoće za nas molbu dati.

O Isuse, Bože blagi,
Bogu Otcu vele dragi,

ti nam put k sebe skaži,
naše duše rajem blaži!

Amen!

Starohrvatska
pučka božićna pjesma
Bog se rodi v Vitliomi,
u Pariškoj pjesmarici
iz 1380.

Provincijalova riječ	4
Iz života provincije	6
Provincijska duhovna obnova na Humcu	6
Provincijska duhovna obnova u Tomislavgradu	7
Fra Miljenko Šteko izabran za predsjednika UFME	8
Susret novaka u Vukovaru	9
Kardinal Bozanić pohodio Hrvatsku katoličku misiju u Ticinu.	10
Jubilarci 2020.	10
Duhovna obnova i đakonsko ređenje na Širokome Brijegu	11
Đakonsko ređenje u Chicagu	12
Naši pokojnici	13
Preminuo je Lindsay William Burnside, otac našega fra Anthonya	13
Preminuo je Vinko Sablje, otac našega fra Tomislava	13
Iz franjevačkoga i redovničkoga života	14
Kontinentalni kongres za odgojitelje	14
Susret UFME u Palermu.	15
Iz života Crkve u Hrvata	18
Papa Franjo prihvatio odreknuće od službe pomoćnoga biskupa vrhbosanskog mons. Pere Sudara.	18
Dan medija u Bosni i Hercegovini	19
Priopćenje sa 77. redovitoga zasjedanja Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine	22
Duhovna obnova za djelatnike u predškolskim ustanovama u Međugorju	24
Vatikan	26
Naša Majka Zemlja. Kršćansko tumačenje izazova okoliša	26
Papina poruka FAO-u: Gomilamo i rasipamo kruh siromašnih	27
Apostolsko pismo Svetoga Oca Franje o značenju i vrijednosti jaslica - <i>Admirabile signum</i>	28
Vijesti	33
Mladifest Montreal – Sedmi susret Hrvatske katoličke mladeži Amerike i Kanade	33
Objavljenja 2. knjiga homilija fra Mate Tadića	34
Međumisijski duhovno – zabavni susret za mlade	35
Večer zahvale za fra Tomislava Pervana	36
Predstavljena knjiga fra Marija Knezovića o evangelizaciji u digitalnome dobu .	38
KAKO USPJENO KVARITI MEĐULJUDKSE ODNOSE - Psihološko-teološki pristup bolestima duha	39

Božićna poruka provincijala Hercegovačke franjevačke provincije i predsjednika Unije OFM u Europi (UFME) 2019.

D

raga braćo, Gospodin vam
dao mir!

Pozorno čitamo u *Franjevačkim izvorima* da je sv. Franjo više puta „naslijepo“ otvarao *Bibliju* i tražio u njezinim redcima savjet kako postupiti u određenim trenutcima. Potom je izvršavao ono što mu je riječ Božja savjetovala. Tako su se dogodile i prve Jaslice – *koje su poput živog evanđelja što izobilja teče sa stranica Svetoga pisma.* (usp. *Admirabile signum*, br. 1.)

O, kako nam je danas potrebna ta praksa, ta vjera i povjerenje u Gospodina i Njegovu riječ! Jer, kamo god dostojan čovjek pogleda, na koju god stranu svijeta svrne oči, uočava nered. Nered oko ljudi i nered u ljudima. U jednoj, u drugoj, u trećoj zemlji naših obzorja, pa tako i diljem Europe, uočava se najprije žalosna demografska slika: puno starosti i smrti, a sve manje rađanja, mladosti i života. Istodobno je iz „istočnoga plućnog krila“ prema zapadnome, u Europi, pokrenut val odlaska mladih obitelji, ponegdje gotovo egzodus koji poprima zabrinjavajuće razmjere. Toliki mlađi odlaze sa svojih stoljetnih ognjišta u potrazi za kakvom-takvom ekonomskom perspektivnom i pristojnim društvenim uređenjem. Usto, europska su područja posljednjih godina puna nekih neznanih ljudi iz dalekih krajeva za koje, čini se, nitko pouzdano ne zna koje su im nakane i kako će se prilagoditi i uplesti u dolazeću, novu sredinu. Ne znam tko bi mogao u ovome trenutku naslutiti kakva će biti slika ovdašnje Europe za deset, dvadeset, trideset godina?!

Ovaj izvanjski ljudski nered (možda bi pravi izraz bio zbrka narodâ – *perturbatio populorum*) mogao bi se još nekako razumjeti i podnijeti s nadom

da takve prilike neće potrajati dugo. I tijekom prošlosti bilo je sličnih stvari. Ali mnogo je ozbiljniji i opasniji nečist izvor iz kojega dolazi taj nesklad. A rečeni je izvor unutarnji nered ljudske zajednice. Nešto se strašno dogodilo na licu naroda. Uvjerava nas starozavjetna opomena: „Ovo je narod koji ne sluša glase Gospodina, Boga svojega, i ne prima opomene. Nestade istine, nestade je iz usta njihovih.“ (Jr 7, 28). Netko ili nešto uspjelo je unijeti u dušu mnogih ljudi – u razum, volju i savjest – dosad nečuven i neviđen nered i uesti u društvo neki čudan teror manjine nad većinom. Poput gljiva rastu u mnogim državama protunaravni i proturazumski zakoni, kojima se građane prisiljava da žive i čine protiv samih sebe, protiv vrijednosti sažetoj u *biti čovjek*. Papa Franjo piše: „Rođenje djeteta budi radost i čuđenje, jer nam pred oči stavlja veliki misterij života.“ (A.s., br. 8.) Tijekom više tisućljeća domaći su miljenici bili samo Božja stvorenja, ljudska djeca. Danas nijedan zakon ne govori o djeci kao kućnim miljenicima, radosnicima života. Danas su to postali kućni ljubimci, psi i još poneke životinje. Teško je naći neki europski, pa i svjetski grad u kojem se ne može vidjeti ova slika: stotine i tisuće siromašnih beskućnika spavaju pod mostovima, u pothodnicima, na klupama u parkovima, a tisuće i tisuće pasa i drugih životinja spavaju u udobnim ljudskim stanovima! Cijena čovjeka u društvu pala je na najnižu razinu.

Može li se tu nešto učiniti? Na koju nas žurnost poziva ovo tužno stanje u Europi i u svijetu?

Sjetimo se: prije dvije tisuće godina, dok je svijetom vladao silom nametnuti „rimski mir“ (*Pax Romana*), dok su

po gradovima Rimskoga Carstva trgovci robljem davali četiri roba za jednu papigu, dogodio se na rubu toga istog carstva prvi Božić – rođenje Božjega Sina, Bogočovjeka Isusa iz Nazareta. S Njim je počeo val života koji se nikada neće zaustaviti. A počeo je na neočekivan način: Isus nije pozivao na oružanu revoluciju, nije smijenio nijednu vladu, nije mijenjaо državne zakone, nije ukinuo ropstvo i druge nepravde... Ništa od svega toga. Došao je promjeniti ljudska srca. Njegov zahvat u ljudsku povijest, kojim je zasadio svoje kraljevstvo među ljudima, raste, kroči sitnim koracima poput gorušičnoga zrna, ali nezaustavljivo.

Mi smo danas zabrinuti zbog teške situacije u svijetu. Sastajemo se, razgovaramo, služimo se mnogim sredstvima, mijenjamo metode, podupiremo svoj rad znanstvenim sredstvima, pokušavamo ishoditi promjenu nekih zakona, prosvjedujemo... Ali možda ne uočavamo da je ovodobnost u mnogočemu slična Isusovu vremenu. Ne uočavamo da naše vrijeme ne treba na prvome mjestu vanjsku borbu; ono treba Božić, kao i u Isusovo vrijeme. Prvi Božić bio je Isusov osobni Božić. On se tada rodio u čovjeku. Naše vrijeme treba naš Božić, prisutnost njegova otajstvena tijela, treba naše rođenje – u Njemu. Taj Božić želi Isus kada kaže da će Njegovi sljedbenici činiti čudesna veća od Njegovih: „Zaista, zaista, kažem vam: Tko vjeruje u mene činit će djela koja ja činim; i veća će od njih činiti, jer ja odlazim Ocu.“ (Iv 13,12)

Isus je učinio mnoga čuda. No, postoji nešto što je veće od „običnoga“ čuda: Vjerovati Isusovim riječima i živjeti po njima svaki dan veće je od bilo kojega pojedinačnog čuda. Živjeti

u nesklonome i bezbožnom svijetu, a trajno disati Isusovim duhom – to je čudo nad čudima. Isus nas, dakle, nije pozvao da činimo tek pojedina čuda, nego da jednostavno budemo trajno čudo življena života u, naočigled, poganskome svijetu. A to je mnogo veće. I obrazložio je zašto nam je to naminjeno: Jer On odlazi Ocu. Netko ga mora ovdje vidljivo zamjenjivati u svim sferama života. Drugim riječima, pozvao nas je da u ovome svijetu budemo On sam: da činimo kako je On činio, ljubimo kako je On ljubio, molimo kako je On molio, praštamo kako je On praštao, trpimo kako je On trpio i da svoj križ uznesemo na svoju Golgotu te spremno pružimo ruke na razapinjanje i umremo u Očeve ruke (usp. Lk 23, 46). Na takav put poziva i papa Franjo razmatrajući o jaslicama uz koje motrimo poniznost, siromaštvo i samoodričanje, koji vodi od betlehemske jaslice do križa. (usp. A.s., br. 3.)

Lijek današnjemu svijetu, dok luta ili je već zalutao u jednu od najgorih slijepih ulica u svojoj povijesti, i u svako drugo vrijeme, nisu neki naši veliki ljudski planovi i programi, naše nove i sve novije metode, nego samo naš Božić, naš Greccio, vidno Kristovo utjelovljenje u nama, Porodjenje Njegova otajstvenoga tijela. Stoga: „U školi svetog Franje otvorimo srce toj jednostavnoj milosti, pustimo da to čuđenje iznjedri poniznu molitvu: naše ‘hvala’ Bogu koji je želio s nama podijeliti sve kako nas nikada ne bi ostavio same.“ (A.s., br. 10.)

Sretan Božić i Božjim blagoslovom ispunjena 2020. godina!

Fra Miljenko Šteko, provincijal

Provincijska duhovna obnova na Humcu

Usrijedu, 18. rujna 2019. održana je redovita mješćana duhovna obnova za fratre naše Provincije u samostanu na Humcu.

Program je započeo zajedničkim druženjem u 10:00. Slijedilo je predavanje u dvorani. Predvoditelj dr. fra Andelko Domazet govorio je o temi „Crkveni jezik“.

Predvoditelj je slušatelje potaknuo na razmišljanje o govoru prema Bogu i prema drugima ljudima. Iznio je poteškoće i izazove govora u evangelizaciji s pitanjem: kakav je naš govor vjere? Istaknuo je važnost autentična govora klera prema vjernicima i spomenuo crkveni govor pape Franje.

Kriza crkvenog govora nastala je zbog raznih razloga. Ukratko, može se kazati da se slika svijeta i Crkve promijenila. Tradicionalni način govora trebao bi novu interpretaciju kršćanskih dogmatskih istina.

Papa Franjo interpretira Crkvu kao poljsku bolnicu unutar bojnoga polja neoliberalna kapitalizma. On ne polazi od grijeha ljudi, nego od njihovih rana koje želi iscjeliti. U njegovu se govoru stoga prepoznaju riječi pastira koji brine za svoje stado. Pri-

mjećuje se da papa Franjo često propovijeda.

U svojoj pobudnici Evangelii gaudium on iznosi neke smjernice za propovjednike. Prvo priprema. Papa piše da svećenici ostave sve druge zadaće i posvete se pripremi homilije. Nadalje propovijed mora biti kratka jer inače narušava sklad liturgijskoga slavlja. Nadalje govor srcem. Propovjednik se treba uživjeti u riječi koje izgovara, one trebaju biti dio njega. Isto tako, propovjednik mora osluškivati narod kako bi mogao srž riječi iz Evandelja prenijeti u sadašnju svijest i probleme čovjeka. Zato treba koristiti slike i primjere. Uz to je bitna jednostavnost.

Prava jednostavnost nije nejasna, ona nije banaliziranje nego dolazi nakon duga razmišljanja o svijetu i Bogu. Nema brzih i jednostavnih odgovora. Papa kaže da je dobra propovijed pozitivna. Ona pruža nadu, usmjerava na budućnost i ne ostavlja nas zarobljenima u negativnosti. I na kraju, vjerodostojnost. U današnje smo vrijeme umorni od puno riječi. Zato je važno da propovjednik živi što govorи. Nije zanemariva svetost službenika, jer ona utječe na navještaj vjere. Ljudi žđaju za vjerodostojnošću. Isusov skromni i jednostavni stil života bio je medij Njegove poruke. Onako kako je živio tako je i govorio. S toga je bitno da navjestitelj bude autentičan u onome što živi.

Nakon predavanja slavila se sveta misa u crkvi na kojoj je bilo oko 50 subraće. Predslavio je provincijal fra Miljenko, a homiliju je izrekao fra Andelko.

Duhovna obnova završila je ručkom u samostanu. Zahvaljujemo domaćim fratrima na čelu s gvardijanom fra Dariom Dodigom kojem zahvaljujemo na gostoprimgstvu.

Provincijska duhovna obnova u Tomislavgradu

Usrijedu, 16. listopada 2019. održana je redovita mjeseca duhovna obnova za fratre naše Provincije u samostanu u Tomislavgradu.

Program je započeo zajedničkim druženjem u 10:00. Slijedilo je predavanje u dvorani. Predvoditelj fra Diego Deklić govorio je o temi „Blago siromasima duhom (Mt 5,3a)“.

Ćurčićem kojem zahvaljujemo na gostoprimgstvu.

Ukratko predavanje fra Diega Deklića

Tko su siromasi o kojima Isus govori? To su najprije svi ljudi jer je ljudska priroda obilježena radikalnim siromaštvom. Grijehom se čovjek osiromašio kada se lišio ljepote kojom ga je Bog zaodje-

hvatimo bogatstvo koje nam Bog želi darovati u svome Sinu.

Iz tekstova proroka i psalama dade se zaključiti da su siromasi oni koji traže Boga, pred njim se sagibaju, njemu se klanjaju i njega priznaju jedinim svojim gospodarom. Siromasi duhom su oni koji su svjesni da ništa nemaju na što bi se mogli samostalno osloniti, nego samo na Boga koji

Nakon predavanja slavila se sveta misa u crkvi na kojoj je bilo oko 40 subraće. Predslavio je vikar provincije fra Iko Skoko, a homiliju je izrekao fra Diego.

Duhovna obnova završila je ručkom u samostanu. Zahvaljujemo domaćim fratrima na čelu s gvardijanom fra Sretanom

nuo, stvorio. Sve ono čime čovjek želi prekriti tu svoju temeljnu golotinju (lažnim bogatstvom i lažnim sjajem), samo je jedan bijedan vanjski pokrivač zaнутarnju prazninu. Prvo blaženstvo je radosna vijest za sve ljude – svi mi siromasi možemo postati blaženi već na zemlji ukoliko pri-

je jedino njihovo uporište i jedini oslonac. Oni su otvoreni prema Bogu i za Boga, spremni uvijek vršiti njegovu volju. Ponizni su i jednostavnji. Primjer su istinske vjere. Gospodnji siromasi su ljudi Božje naklonosti i predstavljaju prvine onoga naroda kojeg će Mesija otkupiti.

Iz života Provincije

Biblijski siromah nema nikavu ljudsku potporu, nikavu ljudsku sigurnost, nikakav ljudski oslonac, nego je sav okrenut Bogu koji postaje njegovo utočište i njegova utjeha.

Biti siromah prije svega znači biti iskren pred Bogom: prepoznati svoju radikalnu ograničenost kao stvorenja, našu potpunu ovisnost o Božjoj ljubavi. Priznati također da smo grešnici koji imaju veliku potrebu Božjega milosrđa i njegova oproštenja. Ta osviještenost vodi k poniznosti.

Jedan je od aspekata toga siromaštva prihvatići naše siromaštvo i naše granice. Siromaštvo duhom se najprije sastoji u prihvaćanju vlastite ljudskosti. Prihvatići sebe takvima kakvi jesmo, u svojoj krhkosti, slabosti i nesavršenosti. To u isto vrijeme ne znači odreći se rasta, ni potonuti u lijenosti i osrednjosti, nego nikada se ne obeshrabriti kad

imamo iskustvo svojih ljudskih granica. Treba ih prihvatići i iz njih izvući dobit da bismo sve svoje pouzdanje stavili jedino u Gospodina.

Biti siromah znači moći oprostiti, odreći se gorčine i želje za osvetom, odreći se i svojih prava. Ne željeti da uvijek mi imamo posljednju riječ, da se naše mišljenje uvijek mora uvažiti, da ne bude uvijek onako kako mi želimo. Odreći se opravdavanja,

zanati ponekad prešutjeti i nepravedne optužbe, prihvatići da ponekad smijemo biti neshvaćeni i da ne moramo uvijek biti prihvaćeni i voljeni. Voljeti skrovitost pred očima ljudi, znajući da Bogu ništa nije skriveno.

Istinsko radikalno siromaštvo se sastoji upravo u tome da ništa ne zadržimo za sebe nego da budemo posve za Gospodina. Na taj smo način posve darovani svima.

Fra Miljenko Šteko izabran za predsjednika UFME

Fra Miljenko Šteko, provincijal Hercegovačke franjevačke provincije iz Mostara na generalnoj skupštini UFME (Unija Manje braće Europe) izabran je za predsjednika te Unije koja okuplja franjevačke provincijale svih europskih zemalja.

U Palermu je od 14. do 19. listopada održana XIV. generalna skupština UFME – (Unio Fratrum Minorum Europae – Unija Manje braće Europe). Cjelokupni program odvijao se na tri službena jezika: talijanskom, španjolskom i engleskom. O temi “Sekularizacija danas u Europi” govorili su

istaknuti stručnjaci s europskih sveučilišta, a svoju pastirsku i bratsku riječ sudionicima je uputio i nadbiskup Palerma mons. Corrado Lorefice.

U izbornom dijelu, za predsjedanje tom krovnom franjevačkom Unjom u Europi sudionici su izabrali, u novome mandatu, fra Miljenka Šteku, provincijala Hercegovačke franjevačke provincije iz Mostara. Za potpredsjednika je izabran fra Claudio Durighetto (Italija). Uz njih, članovi stavnoga Vijeća UFME su provincijali fra Michel Laloux (Francuska), fra Juan María Martínez de Ilarduya

(Španjolska) i fra Bernard Marciniak (Poljska). Generalni tajnik je fra Miguel de la Mata (Španjolska).

Franjevački provincijali (OFM) svih europskih zemalja, zajedno s generalnim definitorima iz Europe, u kojoj djeluje više od šest tisuća franjevaca, sastaju se svako dvije godine u nekome od europskih gradova kako bi razmjenili iskustva te odredili smjernice budućega djelovanja u skladu s vlastitom karizmom. U Bruxellesu, gradu u kojem se nalaze središnje institucije EU-a, ta franjevačka Unija ima svoje predstavništvo.

Susret novaka u Vukovaru

Ovogodišnji susret novaka održan je u Vukovaru od 14. do 17. listopada 2019. Domaćin je bila zagrebačka Provincija sv. Ćirila i Metoda. Fra Ivica Jagodić, gvardijan sv. Filipa i Jakova u Vukovaru lijepo nas je dočekao i primio. Na susretu je sudjelovalo ukupno 17 novaka, s njihovim meštrima iz Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Uz domaća četiri novaka s Trsata, još su stigla tri novaka iz Provincije Bosne Srebrenе, tri novaka Franjevačke Provincije Presvetoga Otkupitelja, jedan novak iz Provincije sv. Jeronima i šest novaka Hercegovačke franjevačke Provincije. Prva dva dana našega susreta proveli smo u samome Vukovaru.

Fra Ivica Jagodić vodio nas je kroz franjevački muzej – Vukovar, pričajući o povijesti samostana i crkve, te o strašnim stradanjima naroda i grada u Domovinskom ratu. Slušajući i gledajući o događajima koja su se događala samostanu, bolnici i cijelom Vukovaru, čudili smo se izdržljivosti i snazi tih ljudi da danas grad opet stoji. Posjećujući Memorialno groblje, Ovčaru i Bijeli križ molili smo za sve žrtve Domovinskoga rata, za njihove obitelji i za budućnost hrvatskoga naroda. Zatim smo se uputili prema Ilok u tu smo molili krunicu i slavili svetu misu s narodom. U srijedu, trećega dana, posjetili smo đakovačku i osječku katedralu, te smo slavili

svetu misu u crkvi sv. Obitelji u Osijeku. Poslije misnoga slavlja zajedno smo s narodom zapjevali i zasvirali. U četvrtak smo posjetili crkvu sv. Gospe Fatimske i Trpinsku cestu. Čudili smo se hrabrosti hrvatskih branitelja koji su jednostavnim oružjem porazili tolike tenkove.

Susret je završio zajedničkim ručkom u vukovarskom samostanu. Fra Ivica Jagodić darovao je svakom novaku mali vodotornj za uspomenu. Zahvalili smo gvardijanu i Provinciji sv. Ćirila i Metoda što su nam omogućili taj susret, te nam približili povijest grada i mogućnost da se mi novaci bolje upoznamo i družimo.

Fra Jakov Jure Nikolić

Kardinal Bozanić pohodio Hrvatsku katoličku misiju u Ticinu

Zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić predvodio je u župnoj crkvi sv. Lucije u Massagnu u subotu 26. listopada svečano euharistijsko slavlje s vjernicima koji sudjeluju u životu i radu Hrvatske katoličke misije koja djeluje na nekoliko područja u kantonu Ticino: Lunganu, Locarnu, Asconi, Biaschi i Giubiascu te podijelio sakrament potvrde jedanaestorici mladića i djevojaka.

Na početku euharistijskoga slavlja, kardinala je uime župnika Paola Solarija pozdravio predsjednik župnog vijeća Rodolfo Schnyder, zatim predstavnici krizmanika te napislijetu i fra Slaven Mijatović, uime Hrvatske katoličke misije.

U homiliji upućenoj krizmanicima, njihovim roditeljima i kumovima, ali i svim okupljenim vjernicima, kardinal Bozanić istaknuo je da je Kristovo uskršnje i Kristova želja da osnuje Crkvu razlog zbog kojeg se i nakon dvije tisuće godina okupljamo kako bismo zajedno slavili Boga. Osvrnuvši se na misna čitanja, istaknuo je kako u čovjeku postoji napetost između dobra

i zla, ne samo na razini pojedinca nego i na razini čitava čovječanstva. U tu napetost, Gospodin donosi nešto novo, a to je ljubav Božja. Krist je čovječanstvu darovao Duha Svetoga kako bi oni koji vjeruju i sami mogli postati dionicima te božanske ljubavi. Bog je taj koji zove čovjeka, a čovjek koji se odazove Božjem pozivu nalazi svoju pravu bit, istaknuo je kardinal Bozanić.

Kardinal je spomenuo načine na koji se ta Božja prisutnost može živjeti u svakodnevici: postojanom osobnom molitvom, misom i molitvom u obitelji. Upravo takva vjera vodila je naše pretke i davala im snagu, s tom su vjerom došli u Švicarsku, a ta vjera daje snagu i danas, čega je odraz upravo postojanje Hrvatske katoličke misije u Ticinu.

Završivši propovijed, kardinal je podijelio sakrament potvrde, a prije završenoga blagoslova fra Slaven Mijatović i roditelji krizmanika izrazili su mu zahvalnost na njegovoj spremnosti da se odazove upućenom pozivu, na misnom slavlju i podjeli sakramenta potvrde. Susret s krizmanicima, kumovima, roditeljima i ostalim

JUBILARCI 2020.

OBLAČENJE

1960. – 60 god.:

Fra Šimun Oreč
Fra Gabrijel Mioč
Fra Rade Vukšić
Fra Serafin Hrkać
Fra Vendelin Karačić
Fra Marinko Leko
Fra Robert Galinac

1970. – 50 god.:

Fra Svetozar Kraljević
Fra Ante Tomas
Fra Stjepan Neimarević

1995. – 25 god.:

Fra Ignacije Alerić
Fra Ante Bekavac
Fra Sretan Ćurčić
Fra Frano Musić

SVEĆANI ZAVJETI:

1970. – 50 god.:

Fra Mijo Križanac

1995. – 25 god.:

Fra Ivan Leutar
Fra Niko Leutar

MISNIČKI JUBILEJI:

1970. – 50 god.:

Fra Dane Karačić
Fra Milan Lončar
Fra Vlado Lončar

1995. – 25 god.:

Fra Robert Crnogorac
Fra Stanko Mabić

vjernicima nastavio se i nakon misnoga slavlja uz domjenak organiziran u prostorima župe.

Duhovna obnova i đakonsko ređenje na Širokome Brijegu

Na blagdan Svih svetih franjevačkoga reda, u petak 29. studenoga 2019., u samostanu i crkvi na Širokome Brijegu, Hercegovačka franjevačka provincija proslavila je svoj „Kapitul na rogožinama“, duhovnu obnovu, uz đakonsko ređenje dvojice bogoslova.

Duhovna obnova započela je molitvom Trećega časa te pozdravom gvardijana fra Ivana Marića, ml. Potom je provincial fra Miljenko Šteko pozdravio braću i uvažene goste te najavio teme njihovih izlaganja. Mons. fra Marko Semren, pomoćni biskup banjolučki, govorio je o značenju ovoga dana u franjevačkoj tradiciji i njegovo važnosti za naše vrijeme, a nadbiskup Henryk Hoser, apostolski vizitator s posebnom ulogom za župu Međugorje, govorio je o svome poslanju u Međugorju i

novoj evangelizaciji.

Nakon ovih izlaganja, provincial fra Miljenko braću je upoznao o važnijim događajima

iz života provincije te najavio jubileje braće u 2020. godini.

U 12 sati slavljenja je sv. Misa koju je u zajedništvu provinciala fra Miljenka i sve okupljene braće predvodio mons. Semren. U liturgijskome slavlju sv. Mise, delegacijom mjesnoga biskupa mons. Ratka Perića, biskup Semren podijelio je i red đakonata dvojici kandidata Hercegovačke franjevačke provincije, fra Zlatku Čoriću i fra Renatu Galiću.

Svoj doprinos svečanosti u liturgiji darovali su svojim služenjem i pjevanjem bogoslovi, novaci i postulanti provincije, te kolege ređenika, đakoni iz drugih franjevačkih provincija i biskupija.

Već tradicionalno na ovaj dan, o blagdanu Svih svetih franjevačkoga reda, članovi Hercegovačke franjevačke provincije sjećaju se svoje preminule braće i za njih slave sv. Misu.

Đakonsko ređenje u Chicagu

Naša mlada braća: fra Luka Čorić, fra Lovro Šimić i fra Stipe Rotim primila su Sveti red đakonata u srijedu, 4. prosinca 2019. u Hrvatskoj župi Srca Isusova u Chicagu. Sveti red je podijelio pomoćni biskup Chicaga Msgr. Joseph Perry. Zajedno s njima red đakonata primio je i fra Roberto Serrano, član franjevačke provincije Imena Isusova.

U svečanom misnom slavlju uz kustosa fra Jozu Grbeša, sudjelovalo je 15 svećenika. Biskup Perry je u svojoj sadržajnoj propovijedi govorio o važnosti služenja koje je u samoj srži kršćanske poruke pozivajući se na primjer služenja i života Sv. Franje. Služenje u ljubavi tako postaje najbitniji dio poslanja kršćanina, a iznad svega đakona. "Onima kojima je dano

puno, traži se od njih i veliko služenje. U vremenu loših vođa, vaša vjernost neka sjaji u srcu Crkve!", naglasio je biskup Perry. Podsjetio je i na važnost zavjeta koja su braća već svečano obećala, a koja se uklapaju u ovu misiju Svetog reda đakonata, a uskoro i svećeništva.

Prijenos svete mise i cijelog obreda ređenja prenošen je uživo na Facebook stranici hrvatskih franjevaca tako da su ga mogli pratiti mnogi, posebice rodbina i prijatelji u domovini. Na kraju svete mise nazočnima se obratio poseban gost ovog slavlja, Fra Michael Perry, Generalni ministar Franjevačkog reda. Ovo je prvi put u skoro 95. godišnjoj povijesti Hrvatske franjevačke kustodije Sv. obitelji da je Generalni ministar bio na ređenju braće. Fra Michael je izrazio zahvalnost braći i radost da su braća zaređena za đakone i podsjetio da je naša karizma i služba brinuti se za siromašne, slabe, potrebne. Naš poziv je upravo tako slijediti Sv Franju, naglasio je Generalni ministar. Fra Michael je prije 20 dana i posjetio franjevački samostan Hrvatskih franjevaca, Sv. Ante u Chicagu te ostao s braćom u razgovoru o stanju Reda i budućim događajima.

Večer je glazbeno učinio posebno lijepim zbor sastavljen od svih članova zborova triju hrvatskih župa u gradu Chicagu koji je vodio gospodin Joe Slomka. Ovoj divnoj večeri nazičio je lijepi broj puka Božjega, a među njima i predstavnica države Hrvatske, Generalna konzulica gospođa Sanja Laković. Nakon misnog slavlja nastavljeno je zajedništvo u župnoj dvorani.

Preminuo je Lindsay William Burnside, otac našega fra Anthonya

U utorak, 17. rujna, opremljen svetim sakramentima preminuo je Lindsay William Burnside (10.4.1937.), otac našega fra Anthonya, u 83. godini života.

Pokop će biti u petak, 20. rujna, u Melbourneu, Australiji. Pokoj vječan daruj mu Gospodine!

Preminuo je Vinko Sablje, otac našega fra Tomislava

U nedjelju, 27. listopada, opremljen svetim sakramentima, preminuo je Vinko Sablje Lord (1943.), otac našega fra Tomislava.

Sveta misa zadušnica i ukop biti će u ponedjeljak 28. listopada u 15:00 na groblju Šamatorje u Gorici. Počivao u miru Božjem!

Kontinentalni kongres za odgojitelje

Kontinentalni kongres za odgojitelje s područja Sjvernoslavenske i Južnoslavenske franjevačke konferencije naslovljen „Dimenzija pratnje u bratskom životu“ održan je u Krakovu (Poljska), od 1. do 7. rujna 2019. Tajništva za formaciju i studij OFM-a bijaše organizator Kongresa. Obrađeno je više tema u uskoj povezanosti sa središnjom temom. Prvoga radnog dana, 32 braće pristiglih na Kongres, pozdravila su dvojica poljskih provincijskih ministara. Usljedila je uvodna riječ fra Cesara Vaiani, generalnoga tajnika za formaciju i studij OFM-a. Nakon toga, fra Siniša Balajić, vice generalni tajnik za formaciju i studij OFM-a i član Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja, održao je preda-

vanje pod naslovom „Uzajamna pratnja u bratskom životu“. Drugoga dana, svoje izlaganje pod naslovom „Trajna formacija kao dimenzija pratnje u redovitom životu“, održao je fra Danijel Nikolić, član Franjevačke provincije Bosne Srebrne. Trećega dana izlaganje naslovljeno „Gvardijan kao redoviti pratitelj trajne formacije: njegova uloga i formacija“, održao je fra Alard Malis-

zewski, poljski franjevac i član Provincije sv. Edvige. Četvrtoga dana, fra Sergiusz M. Bałdyga, iz poljske Franjevačke provincije Uznesenja BDM, progovorio je na temu „Pratitelji animacije zvanja: sva braća kao i provincijski animatori zvanja“. Nakon svakoga od navedenih izlaganja uslijedio je dijalog, nakon kojega je upriličen rad po skupi-

nama, popodnevna prezentacija prijedloga proizašlih iz toga rada te rad pteročlane komisije za pripremu završnoga dokumenta. Posljednjega dana, predstavljen je završni dokumenat kao plod toga susreta, koji će biti poslan svim provincijama Franjevačkoga reda OFM! U ime Hercegovačke franjevačke provincije sudjelovali su fra Ivan Landeka ml. i fra Iko Skoko.

Susret UFME u Palermu

Na četvrnaestoj Generalnoj skupštini Unije manje braće u Europi (UFME) sabralo se četrdeset braće, uglavnom provincijalnih ministara. Bili smo smješteni u Franjevačkom samostanu Baida koji se nalazi u predgrađu Palerma na Siciliji. Palermo je smješten na jugozapadnom dijelu otoka. Grad ima 855.000 stanovnika, a sa susjednim pokrajinama je najnapučeniji dio Italije s oko 1,2 milijuna stanovnika.

Generalni ministar Reda fra Michael Perry je predložio temu susreta: „Sekularizacija u današnjoj Europi!“ Skupština je održana u vremenu od 15. do 20. listopada 2019.

Prvi nas je pozdravio domaći nadbiskup mons. Corrado Lorefice. Za ishodište svoje pozdravne besjede uzeo je riječi iz Ivanova Evandželja: „Ljubite jedan drugoga; kao što sam ja ljubio vas!“ (Iv 13. 34). To želim podijeliti s vama. Drago mi je da ste za mjesto svoga susreta odabrali Palermo. Raspravljat ćete o sekularizaciji. Evandželje je radosna vijest također i u ozračju sekularizacije. Čovjek je božja slika, ali ipak prvo u sebi mora prepoznati sliku čovjeka koja se danas sve više gubi. Čovjek, više nego ikada prije, danas treba božju riječ koja ga prvenstveno očovječuje. Božja riječ donosi radost i život. Sekularizacija je djelatna. Neka djelatna bude i božja riječ. Ljudima u Europi pružite svjedočanstvo kontemplativnog života s Kristom!“

Nakon njega pozdravio nas je domaći provincijal fra Antonino Catalfamo. Potom je španjolski

teolog prof. Javier Elza održao predavanje „Pojava sekularizacije u zapadnoj Europi“. Potom je Poljak prof. Krzysztof Kosela održao predavanje „Pojava sekularizacije u istočnoj Europi“.

Obojica predavača su sociolozi te su pojavu sekularizacije obradili prvenstveno s toga znanstvenog ishodišta. Činjenica jest da se sekularizacija uvukla i u samostane. Stvarnost posvećenog života, blago rečeno, u Europi je veoma zapletena. Postoje simboli života

i smrti; pustinje i novoga stvaranja. Pustinjsko ozračje razotkriva pomanjkanje zvanja, brzo starenje aktivnih pojedinaca, zamor i rutina kod mnogih posvećenih osoba, generacijske poteškoće, određena laicizacija, individualizam i podvojena osobnost.

Simboli nade su: zanimanje za kontemplativnu dimenziju u ustavovama kontemplativnog načina života te ustavovama apostolskog načina života. Simbol nade je također i zadržljivost nad brat-

Iz franjevačkoga i redovničkoga života

skim načinom života , posebno kod mladih osoba koje žele živjeti jednostavnijim načinom života.

Stanje u istočnoj Europi nije nimalo manje zapleteno. Nakon pada „željezne zavjese“ (koja je nastala nakon završetka 2. svjetskog rata i trajala sve do kraja Hladnog rata koji je završio 1990.) posvećene osobe su se našle pred tri izazova: da se povrte redovničkom i posvećenom životu kakav su živjeli u vrijeme komunizma, da nastave sa praksom preživljavanja kakva je bila značajna za one koji su bili pod komunizmom ili da oponašaju primjere zapadnjačkog načina življenja redovničkog života.

Sekularizacija je prodrla dublje u Crvu nego što smo to sami spremni priznati. Samouvjeravali smo se da je nevjera problem „onih izvan“. Tek sada shvaćamo i priznajemo da to nije baš tako. Bog postaje stranac u vlastitoj kući. Biskupska je sinoda o novoj evangelizaciji izjavila slijedeće: „Sekularizam i relativizam su u potpunosti proželi život mnogih posvećenih osoba.“

Očekuje se novi val sekularizacije koji će biti još sudborno-sniji. To će biti val bezbrižnosti i nihilizma.

Poslijepodnevni razgovor u skupinama odnosio se na teme iznesene u predavanjima. Tražili smo uzroke sekularizacije i znamenja nade.

Nakon večere posjetili smo katedralu u Monrealu, sedam kilometara južnije od Palerma. Dočekao nas je biskup mons. Michele Pennisi te nam pokazao biskupski dvor i crkvu. Katedrala odiše bizantinskom kulturnom tradicijom. Mozaici krase svaku primjerenu površinu. Umjetnici iz Carigrada su sve raspoložive površine zidova (6.340 m^2) u kratkom vremenu (1179. - 1182.) obogatili mozaicima. Osim katedrale, divili smo se biskupovoj hrabrosti s kojom se suprotstavlja tamošnjoj mafiji. Svojim je svećenicima zabranio da obave crkveni pogreb svakoj osobi koja je bila član mafije.

Prof. Rino La Delfa je u srijedu prije podne održao predavanje na temu: „Crkva u sekulariziranoj Europi – izazovi i mogućnosti“. U predavanju je postavio pitanje o tome zašto današnji ljudi tako teško vjeruju. Zbog rasta standarda, tehničkog napretka, zbog učestale promjene zakona i propisa, zbog liberalnog načina života koji je promjenio kulturu

i životne vrijednosti; zbog rasta koji ne uvažava ograničenja i ne prihvata odgovornost.

Crkva u suočavanju sa sekularizacijom ne smije zastraniti u tradicionalizam i fundamentalizam. Zadaća joj je da traži nove putove nade. Crkva, usprkos pojavi sekularizacije, posjeduje mogućnost djelovanja. Neka postane prostor koji će nuditi istinsko iskustvo vjere; neka produbi povezanost sa siromašnima te ih postavi u srce vjerničke zajednice; neka im ponudi izvorni način vjerničkoga života; neka se potradi za neprestani proces inkulturacije vjere i neka uvažava mjesne običaje vjerskoga života.

Nakon ručka smo posjetili Palazzo Reale i katedralu u Palermu. Kapela Pallatina u kraljevskog palači je umanjena kopija katedrale u Monrealu sa sličnim veličanstvenim mozaicima. U muzeju su posebno bili zanimljivi dokumenti iz 12. stoljeća napisani arapskim jezikom. Oduševio nas je vrt pred palačom kojeg su krasila egzotična stabla.

Katedrala u Palermu na nas je napravila veći utisak svojom vanjštinom nego svojom unutrašnjosti. Članovi JKPM smo vrijeme prije večere iskoristili za poseban sastanak. Dogovoren je da se izvanredni sastanak konferencije održi 25. i 26. studenoga 2019. u Rovinju, a susret Sjeverne i Južne slavenske konferencije u svibnju 2020.

Na večeri smo bili gosti u Franjevačkom samostanu La Gancia u Palermu. Samostansko zdanje je veliko. Nažalost tamo više ne živi nitko od braće. Objektom upravljaju civilne osobe, a svećenici samo dolaze u crkvu slaviti sv. misu.

Prof. Marta Garre iz Španjolske u četvrtak je održala predavanje

o tome kako bismo, kao franjevci, trebali odgovoriti na pojavu sekularizacije koja je postala gospodar europske kulture. Naš pristup neka bude čin pranja nogu. Služenje je franjevački način pristupa ljudima gledajući ono dobro u svakom čovjeku. Sekularizacija potiče nas franjevce da posebno snažno živimo svoje vrijednosti: bratstvo – koje je odgovor na individualizam i narcizam današnjeg čovjeka; otvorenost Duhu Svetome, mistika – snažno doživljavanje Boga; zahvalnost – koja je istovremeno i navještaj Radosne vijesti; zadivljenost Božjom riječju – koja je još i danas živa i djelotvorna; zajedničko dobro; dostojanstvo osobe i malenost, - a to su milost i sloboda koje se ne očituju u sebičnosti nego u tome da živimo za druge. Kao franjevci sami jesmo svojevrsno očitovanje istine da sklad među ljudima proizlazi iz sklada Presvetoga Trojstva. Pozvani smo također da u teškim vremenima usmjeravamo prema onome što je dobro i lijepo te da budemo proroci u našem vremenu. Franjevačka socijala je neumorna, stalno svjesna da je

čovjek stvoren iz ljubavi Božje. Ne smije dopustiti da s nama ovlađa zlo i očaj. Uvijek moramo imati povjerenje u svoju karizmu i biti spremni na samopožrtvovnost.

Poslijepodnevno vrijeme smo posvetili pitanjima koja se pojavljuju u UFME. Odlučili smo da idući sastanak UFME, iznimno, bude održan slijedeće godine, a potom opet svake druge godine. Zbog čega takva iznimka? Stoga da susret UFME da ne bude iste godine kao i generalni kapitol reda. Potom smo obavili izbore. Za novog predsjednika UFME izabran je hercegovački provincial fra Miljenko Šteko, a za potpredsjednika asiški provincial fra Claudio Durighetto.

U petak prije podne razgovarali smo s generalnim definitorima: fra Antoniom Scabiom i fra Ivanom Sesarom. Usprkos odsutnosti generalnog ministra, generalna kurija funkcioniра. Generalni kapitol će se održati u mjesecu svibnju 2021. u Manili na Filipinima. Generalni defintori su preporučili dokument o zvanjima koji je objavljen na web stranici Reda.

Nastavljaju se razgovori s generalnim ministrima konventualaca i kapucina u svezi s osnivanjem zajedničkog univerziteta. Razgovori teku u dobrom smjeru. Otvoreno je pitanje financiranja i lociranja univerziteta.

Slijedeći susret UFME predviđen je od 19. do 23. listopada 2020. Raspravlјat ćemo o identitetu i djelatnostima UFME, pripraviti se na generalni kapitol, pregledati i [prema potrebi] popraviti statut UFME te porazgovarati o aktualnim pitanjima.

U zaključnom dokumentu smo, među ostalim, zapisali: „Godišnje doba u Palermu je bilo još uvijek kao ljeto, a bratsko ozračje radošno i vedro. Slušajući predavanja i u međusobnim razgovorima shvaćali smo koliko se Europa promjenila i kako se još uvijek mijenja. Zbog toga i radi drugih čimbenika smo uvidjeli koliko je potrebna UFME da bismo mogli odgovoriti na unutarnje izazove Reda i na one izazove koji dolaze izvana. Ne želimo biti zagledani samo u prošlost. Želimo biti proroci koji svojom poniznošću, poslušnošću, dijalogom i franjevačkom karizmom pozivamo na obnovu vjere i ljubav prema Crkvi”.

U subotu se neka subraća posjetila Cefalu, mjesto u kojemu je jedna od najvećih katedrala u južnoj Europi, a više od polovice nas je taj dan [ili par dana ranije] otputovalo kući.

Uvijek iznova osjećam da je familijarnost nešto izvorno franjevačkog među nama. Tako je također bilo i u Palermu.

Neka mudrost kaže: „Familijarnost je drugi naziv za ljubav!”. Stoga sam svjestan da sam u Palermu doživio obilje bratske ljubavi!

Svako vam dobro!

P. Marjan Čuden

Papa Franjo prihvatio odreknuće od službe pomoćnoga biskupa vrhbosanskog mons. Pere Sudara

Tiskovni ured Svetе Stolice, 18. listopada 2019. objavio je da je Sveti Otac papa Franjo prihvatio odreknuće od službe koje je zamolio pomoćni biskup vrhbosanski mons. Pero Sudar.

Mons. Pero Sudar rođen je 3. srpnja 1951. u Barama, općina Konjic, župa Solakova Kula u Vrhbosanskoj nadbiskupiji. Osnovnu školu pohađa u Barama

i Seonici, a gimnaziju kod Isusovaca u Zagrebu i Dubrovniku. Filozofsko-teološki studij završava u Sarajevu, gdje je 29. lipnja 1977. zaređen za svećenika Vrhbosanske nadbiskupije. Nakon jednogodišnjega pastoralnoga iskustva u župi Komušini upućen je na studij kanonskoga prava u Rim. Tijekom šestogodišnjega studija u Rimu na Papinskim sveučilištima Gregorijana i Urbanijana

doktorirao je iz kanonskoga prava na temu „Pojam fizičke osobe u zakonodavstvu Crkve“ te završio studij ateizma i Rimske Rote.

Po povratku u Sarajevo, u jesen 1985., povjerena mu je služba sudskoga vikara i člana Ordinarijata. U ljetnome semestru 1986. počinje predavati na Vrhbosanskoj katoličkoj teologiji, a u jesen 1989. izabran je za dekana i rektora Vrhbosanske katoličke bogoslovije. U tome razdoblju u domaćim i stranim časopisima i knjigama povremeno objavljuje radove s područja pravne tematike i pedagogije.

Za naslovnoga biskupa Selje i pomoćnog biskupa Vrhbosanske nadbiskupije imenovan je 10. svibnja 1993., a posvećen je u tijekom rata u katedrali u opkoljenom Sarajevu 6. siječnja 1994. U Biskupskoj konferenciji BiH vršio je službu generalnoga tajnika, predsjednika komisije "Pravda i mir" i Komisije za odnose s državom BiH, a bio je i predsjednik Katehetskoga vijeća i Nadzornoga vijeća Caritasa BiH. Predsjednik je Vijeća HBK i BK BiH za inozemnu pastvu i Pedagoškoga vijeća Sustava katoličkih škola za Europu BK BiH. S ciljem pomoći i materijalne obnove Nadbiskupije, već tijekom rata i porača uspostavlja veze i sklapa partnerstva između stotinjak biskupija i župa u inozemstvu i porušenih župa u Vrhbosanskoj nadbiskupiji. U svojstvu promicatelja projekta "Škola za Europu" godinama skrbi za obnovu i gradnju potrebnih objekata i organizira djelovanje katoličkih školskih centra na području Nadbiskupije. (kta)

Dan medija u Bosni i Hercegovini

Unedjelju, 29. rujna 2019., kada je cijela Katolička Crkva u Bosni i Hercegovini pozvana molitvom i na druge načine obilježiti 53. Svjetski dan društvenih komunikacija u Bosni i Hercegovini, u privremenom liturgijskom prostoru u župi Banjolučke biskupije sv. Josipa u Drvaru svečano eu-

ognjišta“ fra Gabrijel Mioč, ravnatelj Radio Marije BiH p. Mato Anić iz zajednice Družbe Isusove u Sarajevu, bivši dugogodišnji ravnatelj mjeseca Franjevačke provincije Bosne Srebrenе „Svetlo riječi“ fra Marijan Karaula i generalni tajnik BK BiH i glavni urednik Katoličke tiskovne agencije BK BIH mons. Ivo

Hercegovine čiji su signal preuzeли Radio Livno, Radio Herceg Bosne i Radio Mir Međugorje. Svetu misu popratila je i ekipa Federalne televizije predvođena urednicom religijskog programa Marinom Knežević. Iz Sarajeva je došla i ekipa Katoličkog tjednika i mrežne stranice Nedjelja.ba poznata po svojoj ažurnosti.

haristijsko slavlje predvodio je predsjednik Vijeća za sredstva društvenoga priopćivanja Biskupske konferencije BiH mons. Tomo Vukšić, vojni biskup u BiH. Koncelebrirala su šestorica svećenika među kojima: ravnatelj mjeseca Franjevačke provincije „Naša

Tomašević. U koncelebraciji je bio i fra Stanko Mabić, odgojitelj novaka i postulanata Franjevačke provincije, koji su skladno animirali liturgijsko pjevanje i čitali misna čitanja i molitvu vjernika.

Liturgijsko slavlje izravno je prenosila Radio Marija Bosne i

Biskupa Vukšića, svećenike, časnu sestrinu Kristinu iz Školskih sestara franjevki Bosansko-hrvatske provincije i cijelu vjerničku zajednicu pozdravio je župnik don Davor Klečina koji je izrazio radost „da je Vijeće za medije BK BiH odlučilo ove godine obilježiti Dan medija upravo u Drvaru, u

Iz života Crkve u Hrvata

molitvenom zajedništvu s našom župnom zajednicom“. „Iz Drvara zadnjih godina putem medija u svijet odlaze uglavnom loše vijesti – o vrlo teškom životu svih ljudi u jednoj od najsiromašnijih općina u BiH, o pomanjkanju perspektive za mlade što za posljedicu ima njihov odlazak iz ove sredine, o teretu prošlosti (bliže i dalje) kojeg svi mi osjećamo u sadašnjosti, o političkim zavržljamama i ono što nas katolike najviše boli – o gaženju jednog od temeljnih ljudskih prava a to je pravo na slobodu isповijedanje vjere“, kazao je župnik Klečina koji je pojasnio da, „unatoč deklarativnom postojanju slobode vjere u BiH i unatoč državnom zakonu o položaju crkava i vjerskih zajednica koji jamči to pravo svim građanima i vjerskim zajednicama, Katoličkoj Crkvi u Drvaru (tj. župi Drvar) lokalna vlast u – iz čisto ideoloških razloga - već više od 20 godina osporava izgradnju vlastitih bogoštovnih objekata (tj. župne crkve i pastoralnog centra)“.

„A ako tome dodamo da katolici u Drvaru nemaju ni svoga groblja gdje bi pokapali svoje mrtve, jasno nam je da je na djelu brutalno gaženje prava jedne vjerske zajednice (u ovom slučaju Katoličke Crkve) što je u ovom trenutku presedan ne samo u cijeloj BiH, nego – rekao bih i šire – u regiji, pa i u cijeloj Europi. Osim što nikako ne možemo razumjeti takav stav lokalnih vlasti u Drvaru, još više nas pogoda potpuna nezainteresiranost i pasivnost svih razina vlasti hrvatskog naroda u BiH da se ovaj problem riješi, što tu ‘našu’ vlast čini suodgovnom u nijekanju slobode vjere Katoličkoj Crkvi u Drvaru. Zato je ovogodišnji odabir Drvara kao

mjesta gdje će se obilježiti Dan medija jasna poruka BK BiH da Crkva u BiH nije zaboravila župu Drvar i njezine probleme, i korištimo se prilikom zahvaliti našim biskupima, ali i cijeloj Crkvi u BiH na zajedništvu i solidarnosti s našim nevoljama. Čvrsto vjerujemo da će danas, putem medija, iz Drvara biti poslana poruka mira i zajedništva, ali i poziv svima na izgradnju društva u kojem će se poštivati Bog i čovjek sa svim svojim pravima“, kazao je župnik Klečina.

U prigodnoj propovijedi biskup Vukšić podsjetio je da već dulje od pola stoljeća svake godine rimski biskupi, u povodu Svjetskoga dana društvenih komunikacija, posebnom porukom izravno se obraćaju cijeloj Katoličkoj Crkvi, kao i svakom njezinu članu ponaosob, a neizravno također cijelom svijetu i svim ljudima. „I ne može biti drugčije, jer katolički vjernici žive posvuda kao odgovorni članovi i graditelji konkretnih društava. Pozvani su u svom životnom prostoru, i u suradnji sa svima drugima, biti odgovorni, aktivni i konstruktivni, te stalno davati svoj doprinos za pozitivan razvitak i napredak.

U te papinske poruke uključeni su posebice vlasnici sredstava društvenih komunikacija suvremenoga svijeta, njihovi urednici i djelatnici“, kazao je biskup Vukšić koji je podsjetio da ove godine na Dan društvenih komunikacija u BiH slavi svetu misu u Drvaru „zahvaljujući blagoslovu biskupa Franje i gostoprимstvu župnika don Davora“. „Molimo za izgradnju zdravoga zajedništva, učvršćivanje pravednoga mira, za povećanje suradnje, širenje dobrote i jačanje povjerenja među ljudima, narodima, državama, Crkvama i vjerskim zajednicama. I da te naše nakane, koje su nas okupile u molitvi, djelatnici sredstava društvenih komunikacija preuzmu kao svoju časnu zadaću te tim moćnim sredstvima i svojim umom, s Božjim blagoslovom i uz našu stvarnu pomoć, pomognu pretočiti plemenite nakane u sretnu svakodnevnicu ljudskoga roda. Posebice molimo za poštivanje osobnih i kolektivnih ljudskih prava, sreću, blagostanje, slogu, sklad, napredak, povjerenje i pravedan mir u BiH“, rekao je biskup Vukšić koji se potom osvrnuo na ovogodišnju Poruku pape Franjeza Dan sredstava društvenih

komunikacija pod naslovom: „Od zajednice na društvenoj mreži do ljudskih zajednica“.

„Slika mreže kao prispodoba doziva u pamet i ljudsku zajednicu koja je, kao i mreža, to snažnija što su njezini pojedini dijelovi čvršće međusobno povezani na način povjerenja, suradnje, ostvarenja zajedničkih ciljeva i solidarnosti. Međutim, zajednica, koja se uspostavlja na društvenim mrežama, nije isto što i prava ludska zajednica, jer internetska povezanost ne može na pravi način zadovoljiti čovjekovе potrebe na planu odnosa. Tako je poznata opasna pojava pojedinaca, koji kažu da imaju na stotine ‘prijatelja’ s kojima su u vezi, a istodobno su postali društveni ‘pustinjaci’, izolirali se od ljudi, jer ih je mreža zarobila i odvela u stanje samoizolacije od stvarnoga svijeta i pravih prijatelja. Prema tomu nije dovoljno umnožiti sāmo veze, da bi se gradilo međusobno razumijevanje i rasla uzajamnost. Naspram takvoj opasnosti samodostatnosti i izostanka odgovornosti za druge, još apostol Pavao je predložio sliku ljudskoga tijela i njegovih

udova radi opisa kršćanskih odnosa među ljudima i tumačenja njihove svrhe“, rekao je biskup Vukšić koji se potom osvrnuo i na aktualnu situaciju u Drvaru.

„Kad o slici mreže, ili o slici tijela i udova, razmišljamo ovdje u Drvaru, moralna je obveza podsjetiti, da je zajednica katolika u ovomu gradu prisiljena okupljati se na molitvu u iznajmljenom podrumu. Voljeli bismo, da njihovu nekadašnju crkvu nije srušila ideološka mržnja ondašnjega režima. I još bi nam draže bilo, da im sadašnja vlast dopusti sagraditi novu. U tom smislu Pavlova slika jednoga tijela i solidarnosti njegovih udova postaje još aktualnija. Ona opominje i čak proziva! Naime, kršćanskim imenom se ponose i katolici ovoga grada, koji žele imati svoju crkvu, kao i oni u čijim je rukama dopuštenje njezine gradnje. Udovi su istoga tijela – Crkve Kristove – i jedni i drugi. Isus Krist je glava i jedni-ma i drugima. Odnosno, taj nauk apostola Pavla u primijenjenom obliku glasi: Ako igdje trpe pravoslavci, trpi Krist njihova glava. A ako igdje trpe katolici, pa i u Drvaru, opet trpi Isus Krist. Od-

nosno, ako igdje trpe pravoslavci, trpe i katolici. I obratno, i uvijek i posvuda, jer su udovi istoga tijela. I ne samo katolici i pravoslavci, nego ako trpi bilo koji čovjek, trpi Isus kao što nas je on poučio u prispodobi o posljednjem sudu (usp. Mt 25,31-46). ‘Udovi smo jedni drugima!’ (Ef 4,25). To je kršćanski nauk i moral. I razlog što Isusove riječi: ‘Što god učiniste jednomu od ove moje najmanje braće, meni učiniste!’ (Mt 25,40), vrijede također u Drvaru. One poučavaju i obvezuju svakoga kršćanina, svakoga čovjeka i svaku vlast. I zato nikada ne može biti interes jednoga dijela Kristova tijela, da drugi dio istoga tijela nema gdje Bogu se moliti i slaviti istoga Krista, svoju zajedničku glavu“, poručio je biskup Vukšić koji je na kraju pozvao sve na molitvu:

„Na kraju molimo: Po zagovoru svetoga Franje Saleškoga, zaštitnika novinara, i po zagovoru svetoga Josipa, zaručnika Bogorodičina i zaštitnika župe Drvar, neka dragi Bog učini te u cijelom svijetu svi djelatnici u sredstvima društvenih komunikacija, svi kršćani, svi ljudi i svaka vlast dadu svoj doprinos za izgradnju i učvršćenje stvarnoga zajedništva i sloge među ljudima. Neka promiču dostojanstvo i prava ljudske osobe, opće dobro i šire istinu. U njihov zagovor preporučujemo također opravданa očekivanja drvarskih katolika te živote i plemenita nastojanja svih javnih djelatnika“, kazao je na kraju biskup Vukšić.

Župnik Klečina bio je gostoljubiv domaćin također nakon svete mise svim medijskim djelatnicima koji su sudjelovali na euharistijskom slavlju, a imali su prigodu susresti se i razgovarati s biskupom Vukšićem. (kta)

Priopćenje sa 77. redovitoga zasjedanja Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine

Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine održala je, 4. i 5. studenoga 2019. u prostorijama nove Nadbiskupske rezidencije u Sarajevu, svoje 77. redovito zasjedanje. Predsjedao je nadbiskup metropolit vrhbosanski kardinal Vinko Puljić, predsjednik BK BiH, a sudjelovali su članovi Biskupske konferencije BiH te apostolski administrator Križevačke eparhije mons. Milan Stipić koji na teritoriju Bosne i Hercegovine ima 11 župa i sedam svećenika. Na zasjedanju također su sudjelovali delegati: Hrvatske biskupske konferencije mons. Mate Uzinić, biskup dubrovački; Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda mons. Kiro Stojanov, biskup skopski i eparh strumičko-skopski, te Austrijske biskupske konferencije mons. Maximilian Aichern, umirovljeni biskup iz Linza. Budući da su prenijeli pozdrave članova svojih Konferencija i izvjestili o najvažnijim događanjima u krajevnim Crkvama koje predstavljaju, aktivno su sudjelovali u radu plenarnoga zasjedanja. Biskupima se na početku zasjedanja pridružio i umirovljeni varšavsko-praški nadbiskup mons. Henryk Hoser, apostolski vizitator s posebnom ulogom za župu Međugorje, te ukratko upoznao biskupe s aktivnostima koje poduzima u skladu sa svojim poslanjem.

Prvog dana zasjedanja s biskupima se susreo apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini mons. Luigi Pezzuto te uputio svoju poruku nadahnutu životom i djelovanjem nedavno proglašena sveca Katoličke Crkve kardinala Johna Henrya Newmana.

Biskupi su razmotrili Uputu koju je u prosincu 2018. godine donijelo Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH o provedbi Zakona o slobodi vjere i pravnome položaju crkava i vjerskih zajednica (2004. godine). Sa žaljenjem su konstatirali da je, za razliku od prethodne, ta Uputa donesena bez konzultacije s crkvenim predstavnicima. Izražavaju očekivanje i nadu da će, u skladu s člankom 7 Upute, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, „u suradnji s mjerodavnim institucijama za ovu oblast

i predstavnicima crkava i vjerskih zajednica, sačiniti i podnijeti inicijativu s konkretnim prijedlozima za rješavanja“ pitanja „koja se odnose na mirovinsko, invalidsko i zdravstveno osiguranje vjerskih službenika... i uputiti je na postupanje prema mjerodavnim razinama vlasti u Bosni i Hercegovini“.

Biskupi su također razmotrili Okvirni prijedlog zajedničkoga programa šeste pastoralne godine za dijecezanske i redovničke svećeničke kandidate u Bosni i Hercegovini nakon što završe petogodišnji filozofsko-teološki studij te budu zaređeni za đakone. Dali su potrebne smjernice za doradu toga prijedloga, nakon čega će o spomenutom programu ponovo razgovarati i s franjevačkim provincijalima u BiH.

Na prijedlog Upravnoga vijeća Caritasa Bosne i Hercegovine, biskupi su odobrili kodeks u vezi s ponašanjem osoblja Caritasa.

Biskupi su saslušali izvješće: s plenarne skupštine Vijeća europskih biskupske konferencije (CCEE) održane od 3. do 6. listopada 2019. u španjolskom svetištu Santiago de Compostela, te Redovničkoga dana i Izvanredne izborne skupštine Konferencije viših poglavara i poglavarica Bosne i Hercegovine održanih 24. kolovoza 2019. u Banjoj Luci na temu: „Redovnici i redovnice u misijskom poslanju“.

Saslušali su Izvješće o Drugom obiteljskom danu u BiH, koji je održan 27. i 28. srpnja 2019. u Kupresu, i o redovitom godišnjem edukacijsko-formativnom programu u okviru početne i trajne formacije održanom od 28. do 30. rujna 2019. u Sarajevu.

U vezi s predstojećim ročištem na kojem će se razmatrati tužba Islamske zajednice za povrat u posjed crkve sv. Marije u Jajcu, biskupi i ovom prigodom podsjećaju na svoj Stav iznesen u priopćenju za javnost od 31. srpnja 2019. u Sarajevu u kojem, između ostalog, stoji: „Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine smatra neprimjerenim zahtjev Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini - Medžlis Islamske zajednice Jajce - Sjedinjeni vakuf u Jajcu, za predaju u posjed crkve sv. Marije sa zvonikom sv. Luke u Jajcu na upravljanje Islamskoj zajednici

BiH, jer je nepobitna povjesna činjenica da je ta Crkva nasilno oduzeta od njezina izvorna vlasnika, Katoličke Crkve. Naša je želja da u domovini Bosni i Hercegovini izgrađujemo suživot utemeljen na razumijevanju i uvažavanju, na dobrobit svih njezinih građana, bez obzira na vjersku i nacionalnu pripadnost. Zbog toga životno važnoga duhovnog dobra, unatoč gore iznesenim povjesnim činjenicama i obvezujućim odredbama crkvenoga prava, pristajemo da crkva sv. Marije (prevorena u Fethija odnosno sultan Sulejmanovu džamiju 1528. godine) sa zvonikom sv. Luke, i dalje ostane pod najvišom zaštitom države i pod izravnim upravljanjem Javne ustanove 'Agencije za kulturno-povjesnu i prirodnu baštinu i razvoj turističkih potencijala grada Jajca', a uz strogi monitoring Zavoda za zaštitu spomenika Federacije BiH, da se restaurira i uredi po najvišim standardima i učini dostupnom svim građanima kao jedan od najvažnijih nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine".

Nakon što je Sveti Otac uvažio odreknuće od službe pomoćnoga biskupa vrhbosanskog mons. Pere Sudara, on je napismeno obavijestio članove Biskupske konferencije da će u skoro vrijeme vesti kraju službe koje je do sada obnašao. Biskupi izražavaju zahvalnost mons. Sudaru na njegovom 25.godišnjem sudjelovanju i dragocjenom doprinosu u radu Biskupske konferencije od njezina početka. Biskupi su odlučili da, u skladu s Poslovnikom Pedagoškoga vijeća BK BiH, dopredsjednik mons. Ivica Božinović do daljnjega predsjeda spomenutim Vijećem. Također su odlučili da vojni biskup u BiH mons. Tomo Vukšić preuzme službu Nadzora nad blagajnom BK BiH na čijem je čelu do sada bio biskup Sudar.

Nakon što su raspravljali o vrlo aktualnoj temi sve većega broja migranata na svjetskoj razini, ali i sve većega njihova priliva na područje Bosne i Hercegovine, biskupi pozivaju da svjetski moćnici rješenje ovog pitanja traže u uzrocima u zemljama njegova nastanka koji se, između ostalog, nalaze

u ratovima i teškim gospodarskim situacijama. Također ih pozivaju da milijunima prognanih pomognu u ostvarenju njihova prava na povratak što uključuje i mogućnost povratka onima iz BiH koji su prognani, a ni danas nisu odustali od želje da se vrate u mjesta svoga prebivališta. Potiču i sve državne strukture u Bosni i Hercegovini da se ozbiljno zauzmu za rješavanje toga pitanja. Svesni da Crkva nije kadra niti pozvana politički rješavati to pitanje, mole sve mjerodavne da omoguće crkvenim karitativnim organizacijama da pomognu ljudima u potrebi.

Biskupi su razgovarali i o pitanju provedbe postupka usuglašavanja podataka o nekretninama prema kojem bi prestao važiti stari premjer odnosno gruntovnica, a stupio bi na snagu novi katastar. Na temelju njima dostupnih informacija, brojni vlasnici nisu riješili pitanje svojih nekretnina, a nije donesen ni zakon o povratu oduzete imovine. Izražavaju bojazan da bi takvim postupkom moglo doći do legaliziranja nepravedna oduzimanja imovine nakon Drugoga svjetskog rata i etničkoga čišćenja tijekom nedavna rata.

Dogovoren su sljedeći termini zasjedanja Biskupske konferencije BiH tijekom 2020. godine: 20. i 21. ožujka u Mostaru koje će započeti večernjim misnim slavlјem na svetkovinu sv. Josipa 19. ožujka u katedrali Marije Majke Crkve; 13. i 14. srpnja u Banjoj Luci koje će završiti 15. srpnja euharistijskim slavlјem u katedrali sv. Bonaventure te 4. i 5. studenoga u Sarajevu koje će započeti 3. studenoga zajedničkom euharistijom u katedrali Srca Isusova.

U nedjelju, 3. studenoga 2019. biskupi su slavili svetu misu u katedrali Srca Isusova. Predsjedao je kardinal Puljić, a propovijedao je biskup Stojanov. U ponедjeljak, 4. studenoga biskupi su slavili euharistiju u kapeli Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa i susreli se s bogoslovnom zajednicom. Predsjedao je kardinal Puljić, a prigodnu propovijed uputio je biskup Uzinić.

Sarajevo, 5. studenoga 2019. Tajništvo BK BiH

Duhovna obnova za djelatnike u predškolskim ustanovama u Međugorju

U organizaciji Povjerenstva za predškolski odgoj pri Konferenciji viših redovničkih poglavara i poglavarica BiH (KVRPP BiH), održana je u subotu 9. studenoga 2019., u Ustanovi za odgoj i skrb „Majčino selo“ u Međugorju, duhovna obnova za odgajatelje i djelatnike u katoličkim predškolskim ustanovama. Predavanje o temi „Što Marija Bogorodica za nas znači“ izložio je fra Stanko Mabić, OFM, odgojitelj novaka Hercegovačke franjevačke provincije Uznesenja BDM.

Na početku duhovne obnove nazočne je pozdravila s. Veronika Martinović, ravnateljica dječjeg vrtića Svetе Male Terezije u Majčinom selu te im zažljela dobrodošlicu.

Zatim je voditeljica Povjerenstva s. Benedikta Boškić predstavila predavača fra Stanka te upoznala sudionike s programom susreta. Uime KVRPP

BiH sudionike je pozdravila, s. Zdenka Kozina, potpredsjednica Konferencije te im uputila riječi podrške naglasivši kako je posao odgajatelja kompleksan te iziskuje samoodgoj – samoodgojivi, dobro odgajaju. Također je istaknula veliku odgovornost uloge odgajatelja jer ono što čine danas ima svoju nevidljivu nit u tkanju budućnosti našega naroda. Potaknula je nazočne da budu učenici/e u Gospinoj

školi kako bi bolje odgovorili na radne i životne zadatke.

U svom izvješću, sudionica duhovne obnove, s. Ivana Martkotić piše: „Kroz fra Stankovo predavanje preispitivale smo vlastiti odnos prema Majci Božjoj. Navodeći primjere iz života sve-taca, kratke priče te vlastito isku-stvo poticao je u nama pouzdanje i povjerenje prema Isusovoj Majci koja nas svojom majčinskom ljubavlju sve voli i zago-vara. U pritešćenosti, grijehu i nevoljama života nismo skloni vjerovati u ljubav Majke. No, baš tada trebamo joj pristupiti s povjerenjem i u molitvi graditi osobni odnos. Molitva je životni program kojim tek naziremo ljubav koju ima prema nama, tek naziremo jer kad bismo vjerovali u tu ljubav bilo bi nam dovoljno. A u ljubav nam je katkad najteže povjerovati. Ipak, ostaje istina, sve dok cijelim bićem ne osjetimo da smo ljubljena djeca Oca Nebeskoga tragati ćemo za smislim grcajući u vlastitoj oholosti, taštini, samodopadnosti, bit-

ćemo žrtve ranjenog ega koje ne prestaje svoju vrijednost tražiti izvan sebe samog te u potvrđivanju u uvijek novim i uzaludnim nastojanjima da se svidi, da ga vole, da vlada, da mu se dive.

Fra Stanko je govorio o rama iz djetinjstva te je istakao važnost dobrog odnosa među roditeljima kao temelj sretnog i zadovoljnog djeteta. No, ne samo odnos među roditeljima važan je odnos odgajatelja koji odgajaju djecu. Djeci, ali i odraslim više govorimo onim što jesmo a manje riječima. Djeca u svojoj iskrenosti i otvorenosti postaju naši najveći kritičari koji svojim zapažanjima izriču jednostavne i istinite sudove te danomice važu vjerodostojnost naše riječi. Stoga je samoodgoj bitna sastavnica rada s malom djecom te nam je u izgradnji vlastitog identiteta molitva važno sredstvo preobrazbe našeg srca, misli, osjećaja.

Iako se često možemo naći pred zidom neshvaćenosti, nerazumijevanja, vlastite nemoci ili bolesti fra Stanko nas je podsjetio kako ni Marija nije sve razumjela i ona je postavila pitanje kako. Samo mi reci kako... kako oprostiti, kako naprijed, kako iznova... I zato postoji molitva, osobito krunica koja nam pomaže otvoriti srce Bogu, ljubavi koja je kadra dati snagu i za najveće pothvate. Ne za penjanja na vrhunce planina nego pristupa osobi do mene. Marija je posrednica milosti, stoga nam je najljepši put do Srca njezinoga Sina.

Nakon predavanja bila je mogućnost za sakrament ispovijedi. Vrhunac duhovne obnove bio je u slavlju Euharistije. Fra Stanko je svoju homiliju temeljio na evanđelju dana koje govorio o Isusovom istjerivanju trgovaca iz hrama. Tu je sliku prenio u naša srca, u naš hram. Zapitali

smo se: Što bi tamo sve našao? Baš kao onda u hramu, Isus bi napravio bič, isprevrtao stolove, rastjerao volove i golubove ali samo ako mu dopustimo. To je bolno iskustvo, od toga bježimo ili barem odgadamo. Ako mu ne dopustimo ostat čemo tek trgovci u hramu umjesto djeca u Očevoj kući. Nadalje nam je povijestio da je Isus bio ljut. I mi smo često ljuti i to nije grijeh. Ali ako ljutnji dodamo mržnju dobiti čemo grijeh srdžbe, a srdžba čovjekova ne čini pravde Božje.

Stoga smo pozvani izgrađivati se u cjelovitog čovjeka koji svoje pouzdanje nalazi u Majčinom zagovoru kod njenog Sina kako bismo bili sretni i zadovoljni ljudi", zaključeno je u izvješću.

Nakon druženja uz objed, ostatak dana organiziran je prema osobnom planu.

(s. Ivana Markotić,
SSF-Mostar)

Naša Majka Zemlja. Kršćansko tumačenje izazova okoliša

Od danas se u knjižarama može naći knjiga naslovljena „Naša Majka Zemlja. Kršćansko tumačenje izazova okoliša“, koji je objavila Vatikanska nakladnička knjižara. U njoj su skupljeni Papini tekstovi o okolišu, među kojima i jedan još neobjavljen, a predgovor je napisao ekumenski patrijarh Bartolomej I. koji spominje razdoblja njihove suradnje, posebno u porukama u prigodi Svjetskoga dana molitve za brigu o stvorenom svijetu, ustanovljenoga 2015. godine, a koji ujedinjuje Katoličku Crkvu i onu Pravoslavnu u zajedničkoj zabrinutosti za budućnost stvorenoga.

U prvome poglavlju, naslovljenom „Cjelovito viđenje“, izabrano je nekoliko tekstova, ponajviše odlomaka iz enciklike „Laudato si“, koji pokazuju da je potrebno zaštитiti naš zajednički dom putem jedinstva čitave ljudske obitelji, u traženju održiva i cjelovita razvoja. Ta se pretpostavka razmatra u poglavljiju pod naslovom „Od epohalnoga izazova do globalne prigode“, kroz analizu nekih odlomaka Papine enciklike o sadašnjem stanju okoliša, prema kojoj su zagadenje, globalno zatopljenje, klimatske promjene i gubitak bioraznolikosti rezultat nekontrolirana iskorištavanja koje će se sve brže povećavati ako se u kratkom roku ne promijeni smjer. Potrebno je ekološko obraćenje – primjećuje Papa – koje je moguće kroz promicanje pravoga ekološkog odgoja. On će, posebno kod mlađih, pobu-

diti svijest, te stoga i obnovljenu savjest.

U dijelu knjige u kojem se nalaze govor, audijencije i propovijedi, vidi se kako papa Franjo ne izbjegava, od prvih dana papinstva, hitno se suočiti s problemom koji se više ne može odgađati. Riječ je o zaštiti golemoga dara koji je Bog dao svakom životu stvorenju, ali posebno čovjeku. Koristeći se riječima iz Knjige postanka, Papa ističe kako su zaštita stvorenoga svijeta i zaštita ljudskoga života duboko povezane i nerazdvojne.

Papine su riječi stalni pozivi na pravo na život, pravo koje prolazi riječima kao što su odgovornost, pravednost, jednakost, solidarnost. Osim toga, on traži slobodan pristup bogatstvima Zemlje, potrebnima za život, a među prvima vodi, bez ikakve diskriminacije među ljudima.

U do sada neobjavljenom tekstu kojim završava knjiga „Naša Majka Zemlja“, papa Franjo podiže pogled i upravlja ga u visinu kako bi svima nama pružio sve šire viđenje problema koji nije samo jednostavno briga za očuvanje okoliša. Ona se ne može uspoređivati s laičkim viđenjem ekologije, iako imaju mnoge zajedničke vidike. Papa, naime, u vrlo duhovnom razmišljanju razvija takozvanu teologiju ekologije.

Stvoreni je svijet plod Božje ljubavi. Božje ljubavi prema svakom njegovom stvorenju, a posebno prema čovjeku kojemu je darovao stvoreni svijet, mjesto na kojemu smo pozvani

otkriti određenu prisutnost. To znači da čovjekova sposobnost za zajedništvo uvjetuje stanje stvorenoga svijeta (...) Dakle, čovjekova sudbina određuje sudbinu cijelog svijeta – piše papa Franjo.

Veza između čovjeka i svega stvorenoga živi u ljubavi, a kvari se ako je nema i ako čovjek ne priznaje darovani mu dar. Neodgovorno iskorištavanje prirodnoga blaga kako bi se nagomilali vlast i bogatstvo, i to samo u rukama malo ljudi, stvara neravnotežu koja uništava svijet i samoga čovjeka.

Papa Franjo se stoga pita može li, naprotiv, ta kriza okoliša postati prigoda za vraćanje unatrag, za izabiranje života, te tako i za ponovno razmatranje gospodarskih i kulturnih modela, ostvarujući pravednost i uzajamno dijeljenje, gdje svako ljudsko biće može uživati jednako dostojanstvo i jednak prava.

Naše je vrijeme zaboravilo aktivnu i otvorenu dimenziju postojanja, te dalo prednost dimenziji posjedovanja koje vodi do zatvaranja, u kojoj se čovjek definira i prepoznaje samo u mjeri svojih materijalnih dobara, kao što je onaj tko nema ništa u opasnosti da izgubi i vlastito lice, jer 'nestaje', postaje jedan od onih nevidljivih kojih su puni naši gradovi – napominje papa Franjo te navodeći riječi Ivana Pavla II. ističe da strukture grijeha proizvode zlo, zagađuju okoliš, ranjavaju i ponižavaju siromašne, te podupiru logiku posjedovanja i moći.

Nisu, međutim, dostatni tehnološka revolucija i osobno zauzimanje. Svesni postajemo ponajviše kroz istinski duh zajedništva. Valja krenuti od praštanja. Valja prije svega tražiti oprost od siromašnih, isključenih, kako bismo bili sposobni tražiti oprost i od zemlje, mora, zraka i životinja... Tražiti oprost za papu Franju znači potpuno promijeniti vlastiti način života, razmišljanja, znači duboko

se obnoviti. A oprost je moguć jedino u Duhu Svetom. To je milost koju ponizno treba moliti od Gospodina.

Okrutno je, nepravedno i paradoxalno da danas ima hrane za sve ljude, ali svi ne mogu do nje; ili da postoje područja u svijetu na kojima se hrana rasipa, baca, pretjerano konzumira ili namjenjuje u druge svrhe koje nisu prehrambene – snažne su riječi pape Franje koje je uputio

glavnom ravnatelju FAO-a, Organizacije ujedinjenih naroda za prehranu i poljoprivredu (FAO), u prigodi današnjega Svjetskog dana hrane čija ovogodišnja tema glasi „Naše je djelovanje naša budućnost. Zdrava prehrana za svijet bez gladi“. To je trenutak za razmišljanje – napomenuo je Papa – kako bismo svake godine dali odjek brojnoj našoj braći koja i dalje trpe zbog gladi i neishranjenosti.

Papina poruka FAO-u: Gomilamo i rasipamo kruh siromašnih

Papa je u poruci istaknuo da hrana prestaje biti sredstvo za život i postaje kanal osobnoga uništenja, te podsjetio da u odnosu na 820 milijuna gladnih ljudi, ima gotovo 700 milijuna pretlijih, koji su žrtve pogrešnih prehrambenih navika. Ta se pojava proširila i u zemljama malih prihoda, jer kopiraju prehrambene uzore razvijenih područja. Zbog toga dolazi do širenja bolesti koje uzrokuje neuravnoteženost zbog pretjerivanja, kao što je dijabetes, kardiovaskularne bolesti i drugi oblici degenerativnih bolesti, ili pak neuravnoteženost zbog nedostatka koja uzrokuje sve veći broj umrlih zbog anoreksije i bulimije.

Potrebna je stoga promjena našega načina ponašanja, a prehrana je važna polazna točka – primijetio je Papa te dodao – Živimo zahvaljujući plodovima svega stvorenoga i ne možemo ih svesti na puki objekt uporabe i vlasništva. Put koji valja prije-

ći jest njegovanje načina života nadahnutoga zahvalnošću za ono što nam se daje, u traženju umjerenosti, skromnosti, uzdržljivosti, vladanja sobom i solidarnosti; sve su to krjeposti koje prate ljudsku povijest.

Riječ je o povratku na jednostavnost i umjerenost, uz pozornost na potrebe drugih, kako bi se učvrstile naše veze u bratstvu koje teži općem dobru i koje izbjegava individualizam i egocentrizam koji samo uzrokuju glad i društvenu nejednakost. Potreban je – prema Papinim riječima – takav stil života koji će nam omogućiti da njegujemo zdravi odnos sa samima sobom, s našom braćom i sredinom u kojoj živimo.

Ističući zauzimanje Organizacije ujedinjenih naroda za prehranu i poljoprivredu za zaštitu seoske obitelji i promicanje obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, Papa je istaknuo da se, zahvaljujući ženskoj i maj-

činskoj osjećajnosti, u obiteljskoj sredini uči uživati u plodovima zemlje ne zlorabeći ih, i otkrivaju se također najbolja sredstva za širenje stila života koji poštuje osobno i zajedničko dobro.

Borba protiv gladi i neishranjenosti neće završiti sve dok će prevladavati isključivo logika tržišta i dok će se tražiti zarađa pod svaku cijenu, svodeći hranu na puki trgovački proizvod podložan financijskim špekulacijama, i iskrivljavajući njezinu kulturnu, društvenu i snažnu simboličku vrijednost – napisao je Papa. Samo je jedan put; valja se pobrinuti za čovjeka, posebice za one koji nemaju hrane. Kada ljudsko biće bude postavljeno na mjesto koje mu pripada, tada će pothvati humanitarne pomoći i razvojni programi imati veći utjecaj i dat će očekivane rezultate. Ne smijemo zaboraviti da je ono što gomilamo i rasipamo kruh siromašnih – istaknuo je papa Franjo.

Apostolsko pismo Svetoga Oca Franje o značenju i vrijednosti jaslica - *Admirabile signum*

1. Čudesan znak jasala, tako drag kršćanskom puku oduvijek pobuđuje divljenje i čuđenje. Prikaz Isusova rođenja po sebi je jednostavan i radostan navještaj otajstva utjelovljenja Božjega Sina. Jaslice su poput živog evanđelja koje izobilno teče sa stranica Svetoga pisma. Dok pro-matramo prizor Isusova rođenja pozvani smo poduzeti hod u duhu privučeni poniznošću Boga koji je postao čovjekom kako bi se susreo sa svakim muškarcem i ženom. I otkrivamo da nas On toliko ljubi da je postao jedno s nama kako bismo i mi mogli postati jedno s Njim.

Ovim pismom želim podržati lijepu obiteljsku tradiciju pripremanja jaslica u danima prije Božića, ali i običaj njihova postavljanja na radnove mjestu, u školama, bolnicama, zatvorima, na gradskim trgovima...

Tu uvijek dolazi do izražaja velika maštovitost i kreativnost u korištenju najrazličitijih materijala za stvaranje malih remek-djela ljepote. To se uči još od malih nogu kad majka i otac, zajedno s bakama i djedovima, prenose tu radosnu tradiciju koja sadrži u sebi bogatstvo pučke pobožnosti. Nadam se da taj običaj neće nikada nestati i da će se, tamo gdje je napušten, ponovno otkriti i oživjeti.

2. Porijeklo jaslica nalazimo prije svega u pojedinim detaljima iz Isusova rođenja u Betlehemu. Evanđelist Luka jednostavno kaže da Marija »porodi sina svoga, prvorodenca, povi ga i

položi u jasle jer za njih nije bilo mesta u svratištu« (2, 7). Isus je položen u jasle, što se na latinском kaže *praesepium* od čega dolazi talijanska riječ „presepe“, na hrvatskom „jaslice“.

Došavši na ovaj svijet Božji Sin pronalazi mjesto gdje se hrane životinje. Slama postaje prvom posteljom Onome koji će se objaviti kao »kruh koji je sišao s neba« (Iv 6, 41). Tu je simboliku dokučio već sveti Augustin, zajedno s ostalim crkvenim ocima, kad je napisao: »Ležeći u jaslama postao je našom hranom« (Serm. 189,4). Jaslice, zapravo, sadrže različita otajstva iz Isusova života i približavaju ih našem svakodnevnom životu.

No prijeđimo odmah na porijeklo jaslica kakvim ih mi poznajemo. Vratimo se u mislima u talijanski gradić Greccio,

nedaleko od Rietija. Ondje se sveti Franjo navratio najvjerojatnije na povratku iz Rima, gdje je 29. studenoga 1223. od pape Honorija III. dobio potvrdu svoga Pravila. Franjo je prije toga posjetio Svetu Zemlju i spilje u Grecciu su ga osobito podsjećale na krajolik Betlehema. Moguće je da su se Asiškog siromaška u Rimu duboko dojmili mozaici u rimskoj bazilici Svete Marije Velike na kojima je prikazano Isusovo rođenje tik do mesta gdje su se, prema drevnoj predaji, čuvale drvene jasle.

U Franjevačkim izvorima detaljno je opisano što se tada zabilo u Grecciu. Petnaest dana prije Božića Franjo je zamolio nekog mještanina koji se zvao Ivan da mu pomogne ostvariti jednu želju: »Želio bih obnoviti uspomenu na ono Dijete koje je rođeno u

Betlehemu i na njegove djetinje potrebe i neprilike, tj. kako je bilo smješteno u jaslice i položeno na slamu u nazočnosti vola i magarca» [1]. Tek što je to čuo njegov jevjerni prijatelj odmah na naznčenome mjestu otisao pripremiti sve što je svetac poželio. Dana 25. prosinca u Greccio su došla mnoga braća iz raznih krajeva, a zajedno s njima i muškarci i žene iz ubogih kućica toga kraja, koji su donijeli cvijeće i zublje koje su rasvjetljivale tu svetu noć. Kad je došao, Franjo je našao jasle sa sijenom, vola i magarca. Pred prizorom Isusova rođenja svi prisutni doživjeli su novu i neizrecivu radost, koju nikada ranije nisu iskusili. Svećenik je zatim svečano slavio euharistiju na jaslama, pokazujući vezu između utjelovljenja Sina Božjega i euharistije. U toj prigodi u Grecciu nije bilo kipova: jaslice su realizirali i oživjeli svi prisutni.[2]

Tako je nastala naša tradicija: svi okupljeni oko spilje i puni radosti. Ono što se ondje odigra-

va i oni koji postaju dionici toga otajstva stopljeni su u jedno.

Toma Čelanski, prvi životopisac svetoga Franje, podsjeća da je taj jednostavan i dirljiv prizor bio popraćen darom čudesnog viđenja: netko od prisutnih video je samo Djetešće Isusa kako leži u jaslama. S tih jaslica iz Božića 1223. godine, »svi se radosni povratiše kući«.[3]

3. Jednostavnosću toga znaka sveti Franjo je ostvario veliko djelo evangelizacije. Njegovo je učenje duboko prodrlo u srce kršćanâ i ostaje sve do naših dana istinski način prikazivanja ljepote naše vjere u jednostavnosti znakova. Uostalom, samo mjesto na kojem su izradene prve jaslice izražava i pobuđuje te osjećaje. Greccio postaje utočištem za dušu koja se skriva na hridi kako bi utonula u tišinu.

Zašto jaslice pobuđuju takvo čuđenje i izazivaju takvo ganuće u srcu? Ponajprije zato što očituju Božju nježnu ljubav. On, Stvo-

ritelj univerzuma, spušta se na našu malenost. Dar života, koji je svaki put iznova za nas tajanstven, još nas više očarava kad vidimo da je Onaj koji je rođen od Marije izvor svakoga života i svedržitelj. U Isusu nam je Otac dao brata koji dolazi tražiti nas kad god smo zbunjeni ili odlutamo s pravoga puta, vjerni prijatelj koji je uvijek uz nas. Dao nam je svoga Sina koji nam opriča i oslobođa nas grijeha.

Postavljanje jaslica u našim domovima pomaže nam ponovo oživjeti povijest onoga što se zbilo u Betlehemu.

Naravno, evanđeljâ ostaju trajni izvor koji omogućuje razumjeti i meditirati o tome događaju. Ipak, njegovo prikazivanje u jaslicama pomaže nam dočarati prizore, dotiče naša čuvstva i poziva nas da se osjetimo dijelom povijesti spasenja kao suvremenici događaja koji je živ i stvaran u najrazličitijim povijesnim i kulturnim okruženjima.

Na poseban način, još tamo od Franjina vremena u kojem su nastale, jaslice su poziv da "doživimo" i "opipamo" siromaštvo koje je Božji Sin izabrao za sebe u svome utjelovljenju i tako nas implicitno pozivaju da ga slijedimo na putu poniznosti, siromaštva i samoodricanja koji vodi od betlehemskih jasli do križa. To je poziv da ga upoznamo i milosrdno mu služimo u braći i sestrama kojima je pomoći najpotrebnija (usp. Mt 25, 31-46).

4. Sada bih htio razmotriti razne znakove jaslica kako bi se dokučilo njihovo dublje značenje. Promatramo ponajprije pozadinu, zvjezdano nebo obavijeno tamom i tišinom noći. Činimo to ne samo zbog vjernosti evanđe-

oskim izvješćima, nego također zbog značenja koje to ima.

Sjetimo se samo koliko smo puta u svome životu iskusili tamu noći. Pa ipak, Bog nas ni u tim trenucima ne ostavlja same, nego ostaje s nama da odgovori na naša odsudna pitanja o smislu života: tko sam? Odakle dolazim? Zašto sam rođen u ovom povijesnom trenutku? Zašto ljubim? Zašto patim? Zašto ču umrijeti? Da bi dao odgovor na ta pitanja, Bog je postao čovjekom. Njegova blizina donosi svjetlo tamo gdje je tama i obasjava one što obitavaju u tami patnje (usp. Lk 1, 17).

Vrijedi također obratiti pažnju na krajolike koji su sastavni dio jaslica i koji često uključuju ruševine drevnih kuća ili građevina, koje u nekim slučajevima zamjenjuju Betlehemsку spilju i postaju dom Svetе obitelji. Čini se da se te ruševine nadahnjuju na Legenda Aurea (Zlatna legenda) dominikanca Jacobusa de Voraginea (Jakov iz Varazzea) (13. st.) gdje čitamo o poganskom vjerovanju prema kojem se Hram mira u Rimu srušio u trenutku kad je Djevica rodila. Te su ruševine prije svega vidljivi znak palog čovječanstva, svega onoga što propada, što je raspadljivo i rastružuje. To okruženje koje je uprizorenno kazuje nam da je Isus novost usred ostarjelog svijeta, da je došao i scijeliti i ponovno sagraditi, vratiti svijetu i našemu životu izvorni sjaj.

5. Kakvi nas tek osjećaji trebaju obuzeti dok u jaslice postavljamo planine, potoke, ovce i pastire! Na taj se način spominjemo, kao što su proroci navijestili, kako se sav stvoren svijet raduje Mesijinu dolasku. Anđeli i zvijezda repatica znak su da smo i mi

pozvani zaputiti se prema spilji i pokloniti se Gospodinu.

»Hajdemo dakle do Betlehema. Pogledajmo što se to dogodilo, događaj koji nam obznani Gospodin« (Lk 2, 15): tako govorile pastiri jedan drugome nakon navještaja koji začuše iz usta anđelâ. U tome jednostavnom opisu daje nam se vrlo lijepa pouka. Za razliku od mnogih drugih ljudi koji su zaokupljeni nebrojenim drugim stvarima, pastiri postaju prvi svjedoci onoga bitnog, to jest dara spasenja koje se daje. Najponizniji i najsrošašniji su ti koji znaju prihvati događaj utjelovljenja. Bogu koji nam dolazi u susret u Djetešcu Isusu pastiri odgovaraju tako da kreću na put prema Njemu kako bi doživjeli susret ispunjen ljubavlju i zahvalnim divljenjem.

Upravo je taj susret između Boga i njegove djece, zahvaljujući Isusu, kolijevka naše vjere i predstavlja njenu jedinstvenu ljepotu, koja se zrcali na osobit način u jaslicama.

6. U jaslice se obično stavlja mnogo simboličnih figura. Nalazimo u njima prije svega prosjake i ljude koji ne poznaju drugog obilja doli obilja srca. Oni su s punim pravom blizu Djetešcu Isusu, nitko ih ne može otjerati ili udaljiti od te sklepane kolijevke od koje siromašni svojom pojavom nimalo ne odudaraju. Siromašni su, štoviše, povlašteni dio tog otajstva i često su više i bolje od drugih kadri prepoznati prisutnost Boga među nama.

Siromašni i jednostavniji svojom prisutnošću u jaslicama podsjećaju da je Bog postao čovjekom radi onih koji osjećaju najveću potrebu za njegovom ljubavlju i traže njegovu blizinu.

Isus, »krotka i ponizna srca« (Mt 11, 29), rođen je siromašan, živio je jednostavnim životom kako bi nas naučio razumjeti što je bitno i to svojim životom pokazati. Jaslice šalju jasnu poruku da se ne smijemo dati zavarati bogatstvom i mnogobrojnim ponudama površne i časovite sreće. Herodova je palača u pozadini, zatvorena, gluga za navještaj radosti.

Rođenjem u jaslama sâm Bog pokreće jedinu istinsku revoluciju koja daje nadu i dostojanstvo obespravljenima i marginaliziranim: revolucija je to ljubavi, revolucija nježnosti. Isus iz jaslica krotko, ali u isti mah snažno poziva na dijeljenje kao putu koji vodi prema humanijem i bratskijem svijetu u kojem nitko nije isključen ili marginaliziran.

Djeca – ali i odrasli! – često vole dodavati u jaslice druge figurice koje naizgled nemaju nikakve veze s evanđeoskim izvješćima. No, tom se maštovitošću želi reći to da u tom novom svijetu u koji je Isus uveo ima mjesta za sve što je doista ljudsko i za sva Božja stvorenja.

Od pastira do kovača, od pekarâ do glazbenikâ, od žena koje nose vrčeve vode do djece koja se igraju... sve to progovara o svakodnevnoj svetosti, radosti obavljanja običnih, svakodnevnih stvari na izvanredan način kad Isus dijeli svoj božanski život s nama.

7. Malo-pomalo i stigli smo do spilje gdje nalazimo likove Marije i Josipa. Marija je majka koja promatra svoje djetešće i pokazuje ga onima koji ga dolaze posjetiti. Njezin nas lik potiče da razmišljamo o velikome otajstvu kojim je zahvaćena ta djevojka kad je Bog pokucao na vrata njenog bezgreš-

nog srca. Marija je s punom poslušnošću odgovorila na anđelov navještaj kojim se od nje traži da postane Majkom Božjom. Njezine riječi: »Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po tvojoj riječi!« (Lk 1, 38), za sve nas su svjedočanstvo kako se u vjeri prepustiti Božjoj volji. Tim svojim "da" Marija je postala majka Sina Božjega ne izgubivši, nego, zahvaljujući

Njemu, posvetivši svoje djevičanstvo. U njoj vidimo Majku Božju koja svog Sina ne drži samo za sebe, nego poziva sve da poslušaju njegovu riječ i provode je u djelo (usp. Iv 2, 5).

Uz Mariju stoji sveti Josip koji zauzima stav onoga koji štiti Djetete i njegovu majku. Obično je prikazan sa štapom u ruci, a ponekad i kako drži svjetiljku. Sveti Josip

igra važnu ulogu u životu Isusa i Marije. On je čuvar koji neumorno štiti svoju obitelj. Kad ga je Bog upozorio na Herodovu prijetnju, bez oklijevanja je krenuo na put i pobjegao u Egipt (usp. Mt 2, 13-15). A kad je opasnost prošla s obitelji se vratio u Nazaret, gdje će biti prvi odgajatelj Isusa dok je bio dječak, a kasnije mladić. Josip je u svome srcu nosio veliko

otajstvo kojim je bio obavijen Isus i njegova zaručnica Marija i kao pravednik uvijek se pouzdavao u Božju volju i vršio je.

8. Kad na Božić u jaslice stavimo kipić Djetešća Isusa u njima zaiskri život. Bog se predstavlja tako, u djetetu, da bismo ga primili u naručje.

U slabosti i krhkosti skriva svoju moć koja sve stvara i preobražava. Čini se nemogućim, ali je tako: u Isusu je Bog bio dijete i kao takav je želio otkriti veličinu svoje ljubavi koja se očituje u osmijehu i rukama koje se pružaju prema svima.

Rođenje djeteta budi radost i čuđenje, jer nam pred oči stavlja veliki misterij života. Promatrajući mlade bračne parove kako im u očima blista sjaj dok gledaju svoje novorođeno dijete možemo shvatiti Marijine i Josipove osjećaje koji su, gledajući dijete Isusa, osjetili Božju prisutnost u svom životu.

»Život se očitova« (1 Iv 1, 2). Tim rijećima apostol Ivan sažima otajstvo utjelovljenja. Jaslice nam omogućuje vidjeti i dotači taj jedinstveni i izvanredni događaj koji je promijenio tijek povijesti i prema kojem se određuje računanje godina prije i nakon Kristova rođenja.

Način na koji Bog djeluje ostavlja nas malne bez daha, jer se čini nemogućim da će se On lišiti svoje slave da postane čovjekom poput nas. Kakvog li iznenađenja vidjeti Boga koji radi sve isto što i mi: spava, hrani se majčinim mlijekom, plče i igra se kao i sva druga djeca!

Bog nas, kao i uvijek, zbunjuje. On je nepredvidiv, neprestano je izvan naših shema. Dakle, jaslice, dok nam prikazuju Boga ona-

kvim kakav je ušao u naš svijet, potiču nas da razmišljamo o tome kako je naš život dio Božjeg života; pozivaju nas da postanemo njegovi učenici ako želimo postići konačni smisao života.

9. Kad se približi svetkovina Bogojavljenja u jaslice se stavlaju figure triju mudraca. Motreći zvijezdu, ti mudri i bogati ljudi s Istoka zaputili su se prema Betlehemu kako bi upoznali Isusa i prinijeli mu svoje darove: zlato, tamjan i smirnu. I ti skupi datori imaju alegorijsko značenje: zlatom se iskazuje počast Isusovu kraljevskom dostojanstvu, tamjanom njegovu božanstvu, a smirnom njegovu svetom čovještvu koje će iskusiti smrt i ukop.

Dok u jaslicama promatramo taj prizor pozvani smo razmišljati o tome kako je zadaća svakog kršćanina biti vjerovjesnikom (evangelizatorom). Svaki je od nas pozvan biti blagovjesnikom svjedočeći konkretnim djelima milosrđa radost što je susreo Isusa i njegovu ljubav.

Mudraci nas uče da katkad, da bi se prispjelo Kristu, treba prijeći jako dalek put. To su imućni ljudi, mudraci iz daleka, koji u sebi nose čežnju za beskonačnim i kreću na dugo i opasno putovanje koje će ih dovesti čak do Betlehema (usp. Mt 2, 1-12). Kad su se našli pred Djetetom Kraljem obuzela ih je velika radost. Ne daju se sablazniti siromašnim ambijentom, ne okljevaju pasti ničice pred njim i pokloniti mu se. Klečeći pred njim shvaćaju da Bog, kao što suverenom mudrošću upravlja zvijezdama, tako vodi tijek povijesti, zbacujući silne s prijestolja i uzvisujući ponizne. Po povratku u svoj kraj sigurno su drugima govorili o

tom čudesnom susretu s Mesijom čime su započeli putovanje evanđelja među narodima.

10. Pred jaslicama misli nam se rado vraćaju u vrijeme dok smo bili djeca i nestrpljivo iščekivali kad će se one početi postavljati. Ta nas sjećanja vode do toga da uvijek iznova postajemo svjesni velikoga dara kojeg smo primili od onih koji su nam prenijeli vjeru i ujedno nam daju osjetiti dužnost i radost da se i djeci i unucima omogući da dožive isto iskustvo. Nije važno u kojem se obliku jaslice postavlja, mogu uvek biti iste ili ih se može mijenjati svake godine; ono što je važno jest to da govore našemu životu.

Posvuda i u svakom obliku jaslice govore o Božjoj ljubavi, ljubavi Boga koji je postao djetetom da nam poruči koliko je bliz svakom ljudskom biću, u kojem god da se stanju nalazilo.

Draga braće i sestre, jaslice su dio lijepog i zahtjevnog procesa prenošenja vjere. Počevši od djetinjstva, a zatim u svakoj životnoj dobi, one nas uče kontemplirati Isusa, očutjeti Božju ljubav prema nama, osjetiti i vjerovati da je Bog s nama, a mi s Njim, svi kao djeca i braća zahvaljujući tom Djetetu Sinu Božjem i Djevici Mariji. I osjetiti da se u tome krije sreća. U školi svetog Franje otvorimo srce toj jednostavnoj milosti, pustimo da to čuđenje iznjedri poniznu molitvu: naše "hvala" Bogu koji je želio s nama podijeliti sve kako nas nikada ne bi ostavio same.

Dano u Grecciu, u Svetištu jaslica, 1. prosinca 2019. godine, sedme pontifikata.

FRANJO

(kta/ika)

Mladifest Montreal – Sedmi susret Hrvatske katoličke mladeži Amerike i Kanade

U Hrvatskoj katoličkoj misiji sv. Nikole Tavelića u Montrealu, 27. – 29. rujna održan je sedmi po redu Mladifest – Susret Hrvatske katoličke mladeži Amerike i Kanade. Započet u ljetu 2013., kada je po prvi put održan na Hrvatskom franjevačkom središtu Kraljice Mira na Norvalu pored Toronota, Mladifest je postao jedan od najvažnijih i najiščekivanijih događaja koji već godinama okuplja stotine mladih hrvatskih katolika sa sjevernoameričkoga kontinenta. Tako je i ove godine Mladifest okupio mlade Hrvate iz svih krajeva Amerike i Kanade. Brojni od njih došli su organizirano iz svojih župa, ali se pridružilo i nekoliko naših mladih koji žive u krajevima gdje ne postoje hrvatske katoličke župe ili misije. S nama su tako bili mladi iz sljedećih župa u Kanadi: HKM sv. Nikola Tavelić Montreal, Hrvatsko franjevačko središte Kraljica Mira Norval, Župa hrvatskih mučenika Mississauga, Hrvatska župa Sv. Križa Hamilton, Hrvatska župa Presvetoga Trojstva Oakville, Hrvatska župa Prečistoga Srca Marijina Vancouver, Hrvatska župa sv. Leopolda Bogana Mandića Ottawa, Hrvatska župa sv. Franje Asiškoga u Windsoru te mladi iz Thunder Baya gdje je nekoć postojala hrvatska etnička župa. Iz Amerike su s nama bili mladi iz sljedećih župa: Hrvatska župa sv. Ćirila i Metoda New York, Hrvatska župa Presvetog Srca Isusova Milwaukee, HKM Bl. Alojzija Stepinca Chicago

te Hrvatska župa sv. Jeronima Chicago.

Susret pod geslom „Još se do krvi ne oduprijeste u borbi protiv grijeha“ (He 2,4) započeo je u petak 27. rujna svetom misom koju je predslavio studentski kapelan iz Zagreba don Damir Stojić, SDB. Kroz tri dana mlađi su imali priliku slušati kate-

Markom Štefancom iz Hamiltona te fra Antonijom Musom iz Chicaga. Poseban gost govornik cijelog vikenda bio je jedan od ponajboljih katoličkih govornika Australac Matt Fradd. Iskrena i velika hvala svima koji su učinili ovaj susret mogućim, na osobit način domaćinima Hrvatskoj katoličkoj mladeži

heze, zajedno moliti, pjevati, družiti se, pristupiti sakramenu svete ispovijedi te bdjeti s Gospodinom u euharistijskome klanjanju. Posljednjega dana, u nedjelju 29. rujna svetu misu u prepunoj hrvatskoj crkvi u Montrealu predslavio je fra Željko Barbarić, župni vikar iz New Yorka, u koncelebraciji s domaćinom fra Stipom Renićem iz Montreala, fra Ivanom Strmečkim iz Milwaukeea, don Antonom Marketom iz Torontoa, vlč.

ogranak Montreal, njihovome župniku, časnim sestrama i cijeloj hrvatskoj zajednici u Montrealu. Velike milosti koje Gospodin već godinama udjeljuje po Mladifestu nisu izostale ni ove godine. Radosno zato najavljujemo da će se sljedeći Mladifest – susret Hrvatske katoličke mladeži Amerike i Kanade održati u lipnju 2020., kada će domaćin biti Hrvatska katolička župa sv. Jeronima u Chicagu.

fra Antonio Musa

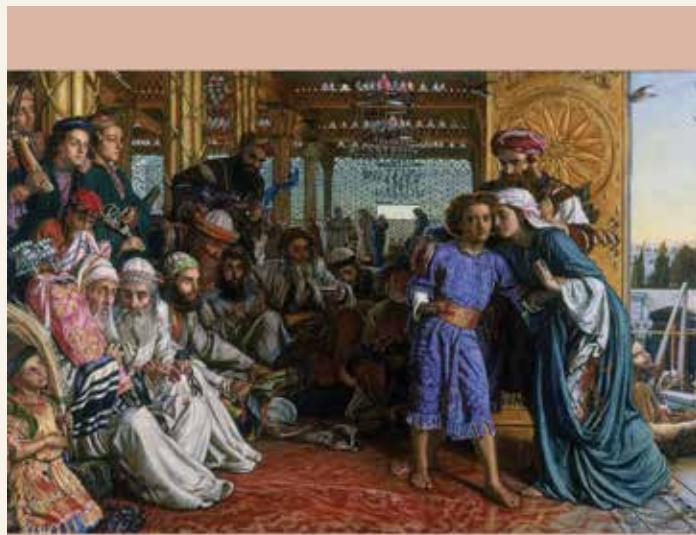
Objavljenja 2. knjiga homilija fra Mate Tadića

Uizdanju nakladničke kuće i ti-skare Hercegovačkih franjevaca „Fram-Ziral“ u Mostaru je 27. rujna 2019. godine, objavljena druga knjiga homilija fra Mate Tadića iz Franjevačkog samostana u Tomislavgradu pod naslovom „Propovijedaj riječ – uporan budi“. Uvodne dijelove u misna slavlja s propovijedima autor je izrekao na naznačenim mjestima s nadnevima od 2000. godine tijekom liturgijske godine A u vremenu došašća, korizmenom i uskrsnom vremenu te nedjeljama u vremenu kroz godinu.

Autor u predgovoru govori o čovjeku kod doživljavanja svijeta i stvarnosti oko sebe kao vizualnom biću, kojemu slika i pogled više kažu od samoga glasa i izgovorene riječi. U naviještanju Radosne vijesti tim se vodio i Isus iz Nazareta, pri čemu se služio prispodobama sa slikama i simbolima iz običnoga života. To je shvatio i sv. Franjo Asiški koji je 1223. godine u Grecciu (Italija) vidljivim prikazom jaslica posadašnjo otajstvo Kristova rođenja, dok su franjevci promicali pobožnost križnoga puta i vizualno-slikovno prikazivanje njegove muke i smrti.

Pogовор knjige s podnaslovom „Homilijom se hrani vjera“ napisao je komunikolog prof. dr. sc. fra Iko Skoko s Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Mostaru.

Naznačuje da je Isus propovijedao Radosnu vijest, a kao uskrslji zapovijeda svojim učenicima: "Idite po svem svijetu i propovijedate Radosnu vijest svakom stvorenju!" (Mk 16,15) Apostoli su razumjeli svoje poslanje i nastavili hrabro propovijedati o Uskrslom te se unatoč zabranama nisu dali ustrašiti i ušutkati. Podseća da se u Konstituciji o svetoj liturgiji "Sacrosanctum concilium" Drugoga vatikanskoga sabora iz 1965. godine navodi, kako je u liturgijskom slavlju od najveće važnosti čitanje Svetoga pisma i tumačenje u homiliji (SC 24) uz preporuku homilije kao dio samoga bogoslužja (SC 52). Napominje da se u dekretu o službi i životu prezbitera "Presbyterorum ordinis" ističe kako prezbiteri imaju dužnost naviještati Božje evanđelje: "Budući da se ne može spasiti nitko tko prije

fra Mate Tadić OFM
**PROPOVIJEDAJ RIJEČ -
UPORAN BUDI**

**HOMILIE
GODINA
A**

nije uzvjeravao, prezbiteri kao suradnici biskupa u prvom redu imaju dužnost da svima navješćuju Božje evanđelje (PO 4,1).

Fra Iko Skoko zaključuje da se u tom svjetlu autor odlučio svoje propovijedi (homilije) skupiti, ukoriti, tiskati i tako približiti za poticaj drugim kolegama prezbiterima i đakonima, ali i ostalim vjernicima. „Svakako vrijednost ovih objavljenih homilija misnika fra Mate Tadića jest i u tome što je naveo gdje i kad ih je održao. Mnogi su objavili zbirke propovijedi, ali teško možemo znati jesu li na svetim misama izrečene! Ako se netko bude bavio istraživanjem kako i što se propovijedalo u Hercegovini te homilije će mu pomoći. Zaciјelo će u njima mnogi čitatelji moći pronaći duhovnu hranu za svoj rast u vjeri.“

Međumisijski duhovno – zabavni susret za mlade

U subotu, 9. studenog 2019. g., u Zürichu je održan međumisijski duhovno – zabavni susret za mlade. Mladi iz mnogih naših Hrvatskih katoličkih misija predvođeni njihovim pastirima i misijskim suradnicima okupili su se u 17.30 sati u crkvi sv. Josipa na svečanom euharistijskom slavlju koje je predvodio fra Zvonimir Pavičić, duhovni asistent Frame Međugorje. A međumisijski zbor mladih na čelu s maestrom Lovrom Uzelcem svojim je pjevanjem uveličao misno slavlje na kojem je Gospodina slavilo preko 300 mladih.

U drugom dijelu večeri, naši mladi gosti iz Međugorja su poučno i nadasve zabavno kroz molitvu, radost, igru, pjesmu i ples mladima iz Švicarske prenijeli iskustvo djelovanja u bratstvu Franjevačke mladeži posvjedočivši im ljepotu pripadanja Kristu

kroz jedan takav pokret mladih koji je zasigurno obilježio mnoge mlade živote u protekla gotovo tri desetljeća.

Zahvaljujemo dragom Bogu na ovoj predivnoj večeri, svim mladima koji su pristigli u Zürich, roditeljima naših mladih koji su pripremili zakusku kako bi se

mladi mogli i tjelesno okrijepiti i našim dragim gostima, Frami iz Međugorja na čelu s fra Zvonimjom, koji su upotpunili ovaj lijepi događaj koji će se, ako Bog da, i dalje nastaviti održavati u našim misijama.

Mir i dobro!

fra Antonio Šakota

Večer zahvale za fra Tomislava Pervana

Fra Tomislav Pervan proslavio je 50. obljetnicu svećeništva, zlatnu misu, u rodnoj župi Krista Kralja u Čitluku 24. studenoga, a u Župi sv. Jakova apostola u Međugorje je 22. studenoga priređena svečana Večer zahvale za zlatomisnika. Svećenik-redovnik, duhovnik i odgajatelj, bivši provincijal, vrsni teolog, prevoditelj i neumorni spisatelj koji je dao snažan pečat mnogim vjerskim medijima na hrvatskom govornom području, danas isповједnik u Međugorju i duhovnik tamošnjih časnih sestara... Nabrojati sve značajne događaja i epizode iz života

člana Hercegovačke franjevačke provincije Uznesenja BDM gotovo je nemoguće, no dio toga je spomenut tijekom Večere zahvale koja je održana u Međugorju u dvorani Sv. Ivana Pavla II. Tom prigodom je predstavljena i monografija Fra Tomislav Pervan zlatomisnik, autora Mate Krajine.

Na početku programa kojeg je modelirala Sanja Pehar, urednica Radiopostaje Mir Međugorje, više od stotinu okupljenih gostiju pozdravio je međugorski župnik fra Marinko Šakota koji je posebno istaknuo fra Tomislavovu otvorenost novome, djelovanju Duha Svetoga. Potom su

tri sudionika svečane akademije donijele kratak osvrt na život i djelovanje fra Tomislava Pervana. Novinar Brane Vrbić je podsjetio na riječi fra Tomislavova omiljenog teologa i spisatelja Romana Guradinija – „Isus će biti do kraja svijeta u smrtnoj borbi. Ne smije se spavati u doba te agonije. Getsemani je uvijek i posvuda. I uvijek svi spavaju. Čovjek mora bdjeti s Njim – ali tko?...“ ističući da fra Tomislav je jedan od onih koji stalno bdiju i kao svećenik, i kao teolog, i kao duhovnik, i kao isповједnik, i kao pisac, i kao novinar i kao vjernik. Fra Gabriel Mioč je u ime Naših ognjišta

istaknuo dugu povijest suradnje ovog mjeseca i fra Tomislava koja seže od 1996. godine. „Dužnost mi je fra Tomislavu zahvaliti što je skoro sav svoj pisani opus prepustio da ga mi objelodanimo. Tako smo objavili do sada njegovih 13 knjiga.... Istodobno smatram da je dr. fra Tomislav Pervan dao golemi doprinos teološkom, intelektualnom i kulturnom obogaćenju Hercegovačke franjevačke provincije, a i cijele Crkve u Hrvata“, kazao je fra Gabrijel. Mate Krajina je u svom izlaganju rekao da je do svog sedamdesetoga rođendana fra Tomislav „napisao preko dva milijuna riječi – i to kakvih riječi! Ostavio je intelektualni i duhovni kapital koji gotovo do zadnjeg slova možemo uvrstiti u našu duhovnu baštinu. Istodobno je uz visoku i zahtjevnu intelektualnu razinu kao blagi povjetarac, jer fra Tomislav ustrajno i s ljubavlju isповijeda, tješi, njeguje, usmjerava, hrabri i blago poučava.“ Sanja

Pehar je pročitala i osvrt nazočnog dr. fra Ivana Dugandžića koji je posebno podcrtao: „Ističem fra Tomislavovu nadprosječnu intelektualnu nadarenost koju je ustrajno razvijao tijekom školovanja. Pri tome treba istaknuti i estetsku protežnicu njegova intelekta, što se očituje u njegovu naglašenom zanimanju za lijepu književnost, likovnu umjetnost i posebice klasičnu glazbu.“

Sam slavljenik je progovorio o nekim detaljima iz svog života i rada. Posebno je istaknuo koliko je za njega bio značajan susret s pokojnim prof. dr. vlč. Tomislavom Ivančićem u ljeto 1979. Nazvao ga je svojim duhovnim ocem. „Taj susret je u meni napravio nutarnji preokret“, rekao je fra Tomislav Pervan. Govorio je o važnosti sakramenata pomirenja i euharistije, molitve, o svojoj neraskidivoj povezanosti s Međugorjem gdje je djelovao kao župnik od 1982. do 1988., o vremenu kad je bio provincial i

kada je trebalo prijeći i prevesti Provinciju iz „minusa“ (negacije) u ‚plus‘ (pozitivno), a zatražio je i oprost za sve svoje pogreške... S posjetiteljima je podijelio i sjećanje na obiteljske uspomene i trenutke koji su obilježili njegov život. Tako ga je 2003. njegova majka upitala „Je li sretan u svom pozivu?“ i objasnila da je tijekom cijele trudnoće molila ako rodi sina da postane svećenik. Kazao je da su se njegovi roditelji vjenčali 1944. a sa skromne svadbe sav darovan novac su poslali u sirotište u Bijelo Polje, 7 100 tadašnjih kuna. Molitva te djece, uvjeren je fra Tomislav, vratila je njegova oca kao jednog od rijetkih iz čitlučkog kraja, s Križnog puta.

Tijekom Večeri zahvale je emitiran i dokumentarni film o životu i djelovanju fra Tomislava Pervana kojeg je urednički potpisao Mario Vasilj Totić, a u programu je nastupila i ženska klapa Mir iz Međugorja.

Predstavljena knjiga fra Marija Knezovića o evangelizaciji u digitalnome dobu

U Ponedjeljak 2. prosinca u Posušju, te u utorak 3. prosinca u Širokome Brijegu predstavljena je knjiga „Evangelizacija u digitalnom dobu – Crkva, mediji i odnosi s javnošću“ autora dr. fra Marija Knezovića. U prepunim kino dvoranama prisutni su u obliku razgovora doznali u

na Radiopostaji Mir Međugorje i autor dr. fra Mario Knezović. Pjevali su klapa „Grga“ iz Posušja i Frama s Kočerina. Organizatori predstavljanja bili su Ogranci Matice hrvatske iz Posušja i Širokoga Brijega.

Knjiga obrađuje i analizira ulogu komunikacijskih kanala

dija, osobito digitalnih, i Katoličke crkve u jednoj zemlji.

Knjiga ima četiri poglavља: Kršćanstvo i Katolička crkva u BiH, Evangelizacija, Odnosi s javnošću i mediji, Rezultati istraživanja. Knjiga donosi i pastoralne smjernice za sudjelovanje Crkve u svijetu medija.

kakvom medijskom okruženju živimo i kako u tom ozračju govoriti o istini i navještaju Radosne vijesti.

Sudionici programa bili su: Darko Pavičić, kolumnist večernjega lista i suradnik Laudato TV, Sanja Pehar, glavna urednica Radiopostaje Mir Međugorje, Dragan Soldo, novinar i urednik

u djelovanju Katoličke crkve u Bosni i Hercegovini u medijima. Po prvi put je istražena medijska prisutnost župa u javnosti, te aktivnosti pastoralnih djelatnika (svećenika) i institucija Crkve na medijskome polju. Bosna i Hercegovina ovom knjigom postaje prva zemlja na svijetu koja je na ovakav način obradila odnos me-

Nakladnik knjige je Sveučilište iz Mostara. Recenzenti knjige su: Prof. dr. sc. Jerko Valković, prof. dr. sc. Zoran Tomić, prof. dr. sc. Igor Kanižaj i prof. dr. sc. Iko Skoko. Knjiga je bogato opremljena i dizajnerski uređena. Ima 251 stranicu i tiskana je u tiskari „Suton“ sa Širokoga Brijega.

KAKO USPJENO KVARITI MEĐULJUDKSE ODNOSE - Psihološko-teološki pristup bolestima duha

(Zagreb, prosinac 2019.). Prošli je mjesec u roku od manje od godinu dana, izišlo 3.prošireno izdanje gore naslovljene knjige fra Šimuna Šite Čorića. Prva dva izdanja izišla su u združenom izdanju Fram-Zirala u Mostaru i Glasu koncila u Zagrebu, a ovo najnovije objavio je kao svoje za-sebno izdanje Glas koncila.

Jedan od reczenzata knjige, Prof. dr. sc. P. Mijo Nikić naglašava, „fra Šitina knjiga provokativnog naslova uistinu je velika novost i jedinstveni po-kušaj u nas koji je uspio čovjeka promatrati ne smo kao tjelesno, emocionalno, društveno, nego i duhovno biće koje onda, uz tjelesne psihičke, društvene ima i također duhovne bolesti koje su još opasnije, jer ugrožavaju samu jezgru osobnosti“.

U ovoj studiji predstavljeno je petnaestak bolesti i poremećaja duha i date stručne smjernice kako se boriti protiv njih. Done-davno njima su se bavile uglav-nom religije, a u novije vrijeme psihologija i psihiatrija također. To su. a to su: Mržnja, sebičnost, zavist, laž, klevetanje, ogovara-nje i tračanje, licemjerje, oho-lost, škrtost, zluradost, srdžba, osveta, nečinjenje propustom, nepomirljivost i nesnošljivost.

Drugi recenzent, psihiatar Prof. dr. sc. Miro Jakovljević ističe; „....Stoga je ova knjiga i kao prva takve vrste na našem jeziku iznimno važna jer može značajno pridonijeti promociji duhovnog zdravlja i pomoći u prevladavanju duhovnih pore-mećaj i bolesti, kao i povećanju

socijalnog i duhovnog kapitala“.

Na promociji 2.izdanja ove knjige u našem Franjevačkom samostanu u Dubravi u Zagrebu prošloga svibnja, na kojoj su uz spomenute recenzente govorili još glavni urednik Glas koncila mons. Ivan Miklenić, gvardijan

samostana fra Svetozar Kralje-vić i sam autor, dvorana je bila prepuna ljudi raznih profila, od sveučilišta, kulture, sporta do općenito javnih društvenih djelatnika, te kao nikada dotad doslovce je razgrabljeno tu večer više od četiri stotine knjiga.

